

KANSA TAISTELI

- miehet kertovat

N:o 4 1958

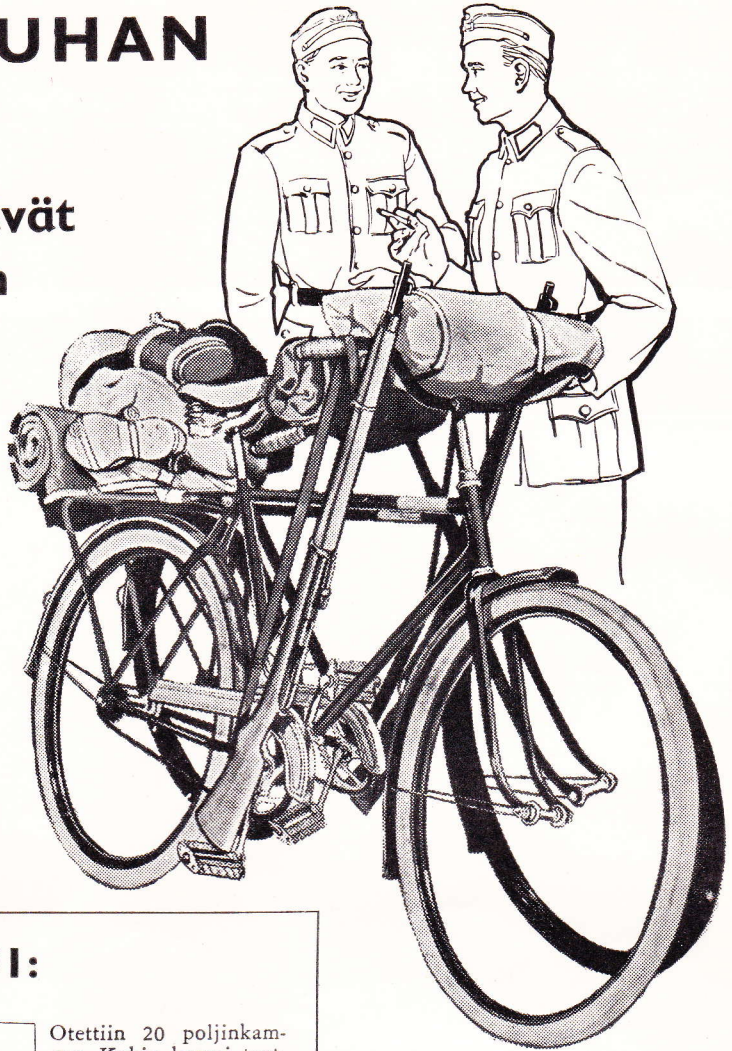
SODAN JA RAUHAN AIKANA

Jaguar-pyörät täyttävät Puolustuslaitoksenkin lujusvaatimukset!

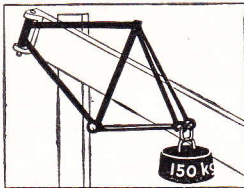
Puolustuslaitoksen lujuskokeissa rasitetaan juuri niitä polkupyörän osia, jotka käytössä joutuvat suurimman rasituksen alaisiksi. Ja nämä kokeet suoritetaan todellista rasitusta huomattavasti ankarampina kuormituskokeina.

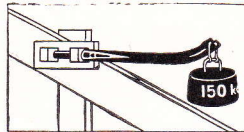
Puolustuslaitoksen vastaanottotarkastuksissa suoritettiin Jaguar-pyörien lujuskokeet.

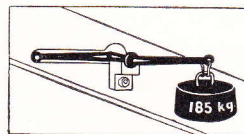
NÄIN SE TAPAHTUI:

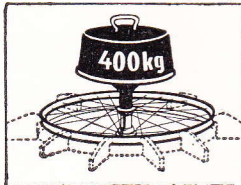
500:sta Jaguar-rungosta otettiin pistokokein 50 runkoa ja niille tehtiin seuraava koe. Runko ripustettiin ohjausputkesta vaakasuoraan asentoon ja kuormattiin taka-akselin kohdalta 75 kilon kuormalla. Putket joustivat 15 mm. Kun paino otettiin pois, runko palautui entiselleen. Eräitä kehyksiä kuormitettiin 150 kilon painolla, jota liikuteltiin. Tämäkin rasitus ei aiheuttanut mitään muutoksia runkoihin.

Seuraava koe suoritettiin 50:lle etuhaarukalle. Kukin haarukka tuettiin putkestaan vaakasuoraan asentoon ja etu-akselin kohdalle asetettiin 125 kilon paino. Kun paino poistettiin, ei haarukoissa ilmennyt mitään rasituksen jälkeä. Sama toistettiin iskukoikeena 150 kilon painolla. Haarukoissa ei nytäkään havaittu mitään rasittumisjälkeä.

Otettiin 20 poljinkamppia. Kukin kampi tuettiin keskiosastaan ja polkimien akselin kohdalle asetettiin 185 kilon paino. Kampiakselin pää taipui, mutta kun paino poistettiin, ei rasittumisen jälkeä ilmennyt.

Otettiin 20 etu- ja takapyörää. Kukin pyörä asetettiin vaakasuoraan asentoon ja akselin kohdalle asetettiin 400 kilon paino. Pyörä käännettiin ja sama rasituskoe suoritettiin toiselta puolelta. Pyörät tarkastettiin ns. rihtausteli-neessä. Vanteet eivät olleet yhtään vahingoittuneet.

**JAGUAR-PYÖRÄT KESTIVÄT
KAIKKI RASITUKSET!**

Jaguarit ovat kestäneet kunnialla kaikkien raskaimmassa käytössä niin sodan kuin rauhankin aikana.

Tehtäamme valvoo jatkuvasti Jaguarien laatua ja lujuuutta.

**JAGUAR KULKEE
JAGUAR KESTÄÄ**

Teidänkin kannattaa hankkia Jaguar

**SUOMALAISEN
TEOLLISUUDEN
VOITTO**

KONE JA TERA OY

Perustettu 1897
Tampere

**SUOMEN SUURIN
POLKUPYÖRÄTEHDAS**

No 4

15. 4. 1958
2. vuosikerta

KANSA TAISTELI

– miehet kertovat

KERTOMUKSIA SOTIEMME TAPAHTUMISTA

PÄÄTOIMITTAJA: Kenraaliluutnantti A. Blick. TOIMITUSKUNTA: Puheenjohtaja kenraaliluutnantti K. L. Oesch, jäsenet kenraalimajuri Verner Gustafsson, kenraalimajuri R. Lagus, kontra-amiraali S. Sundman, eversti L. Harvila, eversti B. Ikonen, eversti E. Kuussaari, eversti G. Magnusson, eversti Valo Nihilä, eversti U. A. Tähtinen, varatuomari Julius Lagus, vääpeli G. Lehti. TOIMITUS: Päätoimittaja Munkkiniemi, Dosentintie 2, puh. 48 20 50, toimittajat Simonk. 12 A 4, puh. 66 26 96. KONTTORI: Helsinki, Korkeavuorenk. 28. Puhelimit: tilaukset 19 367, levikinhuolto 62 22 71. Postisiirtotili n:o 94941. KUSTANTAJA: Sanoma Osakeyhtiö.

ILMESTYY VUONNA 1958 12 NUMEROA, JOISTA 2 KAKSOISNUMEROA. TILAUSHINTA 600 MK

REINO LEHYSLAHTO

TIE AUKI!

Kuvaus 3. Ps.K:n panssarikärjen iskusta Itä-Karjalan erämaateiden ja kylien läpi Poventsan saakka. Koko kärjen oli temmannut mukaansa hurja eteenpäinmenon tahto ja henki.

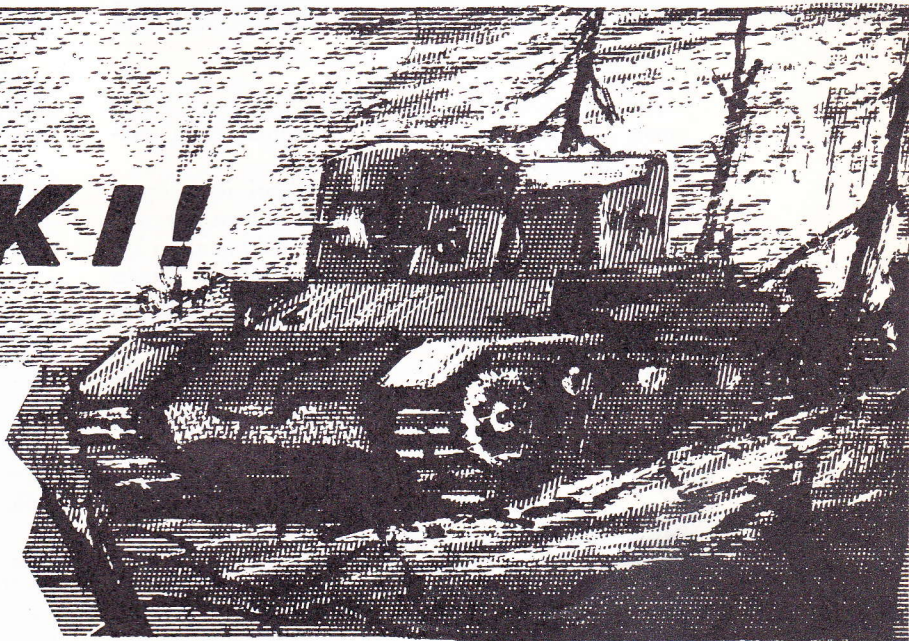
KARHUMÄKI OLI VALLATTU, mutta eteneminen jatkui. Kolmas panssarivaunukomppania ajoi illan pimeydessä kärkeen viidentenä päivänä joulukuuta 1941, tavoitteena pienen matkan päässä oleva Lumbusin kylä. Kärjen saavuttua kyläaukean reunaan jääkärit levittäytyivät ketjuun tien molemmin puolin olevalle harjulle, ja kiiivas tulitaistelu alkoi heti. Valojuovaa lensi puolelta jos toiseltakin pitkinä nauhoina, ja valopistoolien ammuksat valaisivat välimaaston. Vihollisen piiskatykki yhtyi kylänreunasta tulitukseen vedellen pikatulta harjuleikkauksen ja tien muodostamaan aukkoon samalla kun vihollisen jalkaväki teki vastahyökkäyksen, joka pysähtyi jääkäreitten rajuun tulitukseen.

Etenemiskäskey oli annettu. Molemmat kärkivaunut ajoivat keulansa tielle ja annettuaan piiskatykkille puolenkymmentä sirpalekranaattia jyrivät ne jo saman tien tiellä kohti kylää tulittaen liikkeesä ollenkin minkä ennättivät. Muut vaunut ja jääkärit seurasivat. Vihollinen oli yhtämittaisen tulen alla, mutta silti sieltä iski silloin tällöin vaunun

panssariin konetuliaseen sarja, joka sai sisällä olijat yrittämään vetäytymään pienemmäksi, sillä se koputus oli siksi kovaa, etteivät siihen kaikki tottuneet koskaan.

Aukean puolessa välissä kärkivaunu pysähtyi, sillä tiellä makasi melkoinen murros. Vaunun takaa juoksi samalla kuitenkin jääkäreitten pioneeri, joka vihollisen tulesta välittämättä kiipesi yli hirsikasan ja maaten vatsallansa keskellä tietä etsi kasaan mahdollisesti johtavia lankoja, löysi sellaisen ja katkaisi, kärkivaunujen tukiessa puuhaa tykkiensä tulella. Kärkivaunu purskautti yli kasan ja "kaasu pohjassa" ajoi tulipalojen valaisemille kujille. Matka jatkui läpi kylän aina sen toiseen reunaan saakka. Tällä välin levittäytyivät jääkärit ja toiset vaunut yli kylän, saamatta kuitenkaan kosketusta viholliseen. Varmistukset määrättiin, panssarivaunut ja joukkue jääkäreitä jäi kylään, muut vetäytyivät sen taakse ja asettuivat yöpuilleen.

Yö kului hiljaiselon merkeissä, mutta panssarivaunumiesten unesta ei tullut mitään, sillä vaunun-

Panssarijoukkoja Aunuksen tiellä

huolto, polttoaineen ja ammusten täydennys veivät oman aikansa. Lisäksi -40° pakkasen vaati melkein yhtämittaista moottorin käyttöä.

Pitkän kylmän yön jälkeen valkeni itsenäisyyspäivän aamu, aurinko sai valkoisen lumen kimmeltämään niin, että silmiä häikäisi. Yhtäkkiä alkoi kylää pyyhkiä vihollisen kranaatinheitintuli. Tämän keskityksen aikana vihollisen Christie-panssarivaunu sai osuman neljään vaunuamme. Samaan aikaan oli kylään tulossa omia jääkäreitämme — mistä pataljoonasta, en tiennyt — pariionossa pyöriällä ajaen. Kranaatti iski keskelle tietä. Pari jääkäriä lensi pellolle pyörineen, muut ajoivat syntyneen aukon kiinni sillä aikaa, kun nämä kaksi ihmettelivät, ettei pahemmin käynyt.

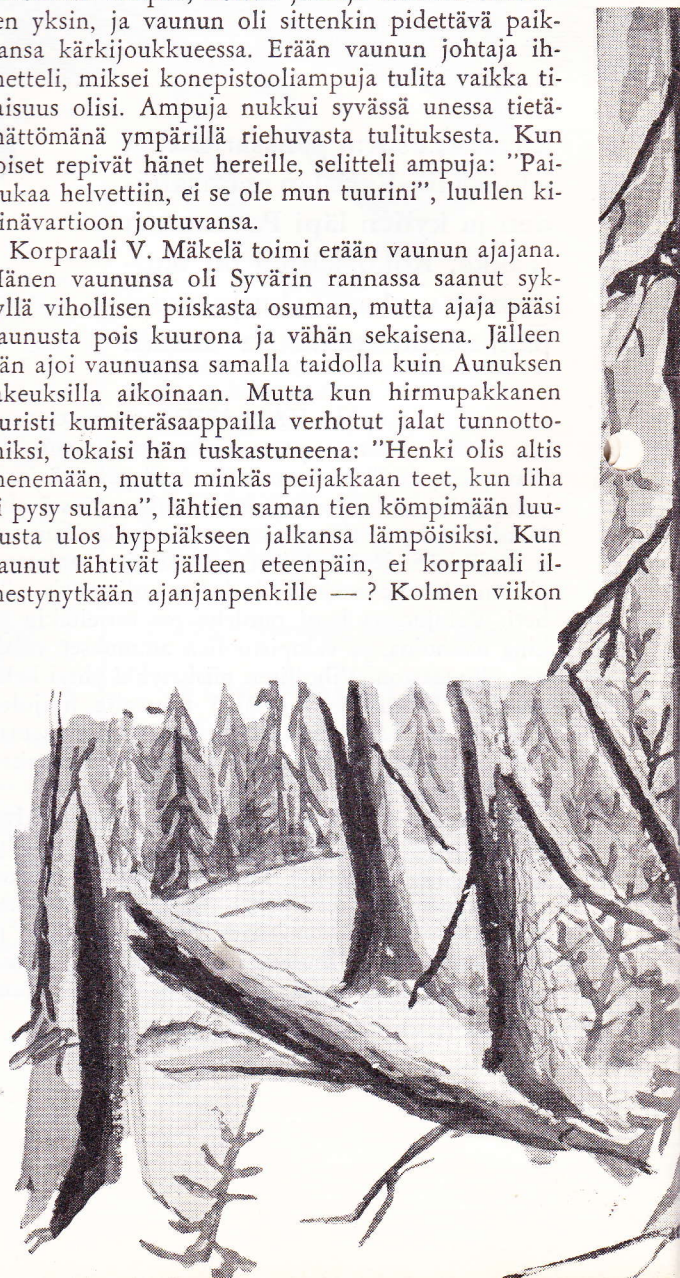
Kranaatinheitinkeskityksen aikana ei hämminkiä syntynyt, vaikka neljän panssarivaunun pois jääminen oli nyt tosiasia. Muitten vaunujen miehet kävelivät vaunuilleen ja laskeutuivat luukuista alas kukin omalle paikallensa, näennäisesti huolettoman näköisinä, kuin ainakin miehet, jotka vaaran tietävät, mutta viittaavat kintaalla: mitäs siitä, kohtahan sen näkee, pannaan rantteliks' vain, pojat. Ajajat kaasuttivat moottorit kuumiksi. Sen jälkeen tapahtui ryhmittyminen nopeasti, keulaan kolisteli T-34 (Sotka), ja jääkäreitten kärkiryhmä ajoi Vickersien rinnalle. Liikkeelle lähtö oli rajua, mutta puolen kilometrin päässä otti vihollinen kärjen vastaan kovalla tulella tuohustaen samalla tien vasemmalla puolen olevat hirsitalot tuleen. Kärki juuttui tulitaisteluun, sillä jokainen jääkäreitten etenemisyritys vähensi muonavahvuutta. Punaiset urat jäivät hankkeen haavoittuneiden yrittäessä suojautua yhtämittaisen tulituksen alla. Lopulta vaunujen tykkitulit selvitettiin tilanteen. Jääkärit vetivät haavoittuneet tielle ja keräilivät kamppelitansa. Samalla ajoivat kärkeen "tuoret" jääkärit ja eteneminen jatkui.

Muutaman mutkan jälkeen törmäsi kärki hankkeen, ja vaunut hakivat "elintilaa" tykeille. Vaunujen tukissa kaikkien aseitten tulella, puursivat jääkärit eteenpäin metrisessä lumessa, osa vihollisia tuhottiin, osan päästessä vetäytymään. Vaunut vuo-

rottelivat kärkijoukkueessa, samoin jääkäreitten kärki vaihtui usein ja koko ajan hyökkäys pyöri eteenpäin suurten kuusien reunustamaa jäistä tietä tavoitteena Poventsa. Kärki tappeli tietä auki mutkasta mutkaan. Joskus tilanne vaati enemmän aikaa ja miehiä, joskus ratkesi vihollisen puolustus heti alkuunsa. Kilometrimääristä ei kukaan tiennyt, kun päivä muuttui jälleen pimeäksi yöksi. Osa vaunumiehiä istui jo kolmatta vuorokautta vaunuissa nukumatta paria pientä torkahdusta lukuunottamatta. Elohoepa putosi -45° . Sylki jäättyi ilmassa. Kylmyys alkoi vähitellen murtaa vaunumiesten kesto-kykyä. Vaunun sisälle muodostui senttinen huurrekerros, "ikkunat" — tähtäinputket ja periskootit — jäättyivät, suolalla täytetty pieni kangaspussi ei pystynyt linssejä pitämään puhtaina. Kun otti käsinneen pois, oli käsi heti miltei tunnoton, mutta kranaatit oli otettava telineistä ilman käsinettä, samoin tähtäinkaukoputki oli pidettävä jäästä puhtaana paljain käsin. Puolittain jäässä istuivat miehet vaunuissa, ajajan oli ajettava luukku auki, sillä yö oli aivan musta.

Loppuun asti väsynyt, jatkuvasti paleleva tykkiampuja painui horrokseen ja putosi penkiltänsä vaununpohjalle. Vain kovat otteet saivat miehessä veren kiertämään. Kun konepistooliampuja "leipoi" kaveriinsa lämpöä, hoiteli johtaja tornissa tulituksen yksin, ja vaunun oli sittenkin pidettävä paikansa kärkijoukkueessa. Erään vaunun johtaja ihmetteli, miksei konepistooliampuja tulita vaikka tilaisuus olisi. Ampuja nukkui syvässä unessa tietämättömänä ympärillä riehuva tulituksesta. Kun toiset repivät hänet hereille, selitteli ampuja: "Painukaa helvettiin, ei se ole mun tuurini", luullen kinnärvartioon joutuvansa.

Korpraali V. Mäkelä toimi erään vaunun ajajana. Hänen vaununa oli Syvärin rannassa saanut syksyllä vihollisen piiskasta osuman, mutta ajaja pääsi vaunusta pois kuurona ja vähän sekaisena. Jälleen hän ajoi vaunuansa samalla taidolla kuin Aunuksen lakeuksilla aikoinaan. Mutta kun hirmupakkanen puristi kumiteräsaappailla verhotut jalat tunnottomiksi, tokaisi hän tuskastuneena: "Henki olis altis menemään, mutta minkäs peijakkaan teet, kun liha ei pysy sulana", lähtien saman tien kömpimään luukusta ulos hyppiäkseen jalkansa lämpöisiksi. Kun vaunut lähtivät jälleen eteenpäin, ei korpraali ilmestynytäkään ajanjanpenkille — ? Kolmen viikon

kuluttua tuli koti-Suomen sotasairaalaan kirje, josta selvisi, että korpraali oli heti vaunusta hypättyään saanut pahasti kiväärinkuulasta, ja jääkärit olivat hoitaneet hänet Jsp:lle.

Kiivaan tulituksen aikana vaunuissa leijuvat ruuti-ym. kaasut kuivasivat suun, ja kurkkukin tuntui karhealta kuin tuohituppi. Joku yritti nuoleskella jäätyneitä vaununseinää, mutta eipä siitä janoon apua ollut. Monessa vaunussa miehet lämmittelivät käsiään ammutuissa kranaattien hylsyissä, joita tykki hylsyypussiin heitteli. Siitä ne veljellisesti tasattiin ja kukin vuorollansa sai ”oman” hylsynsä, minkä pinnasta jäätyneet kädet imivät viimeisenkin lämmöniukkasen.

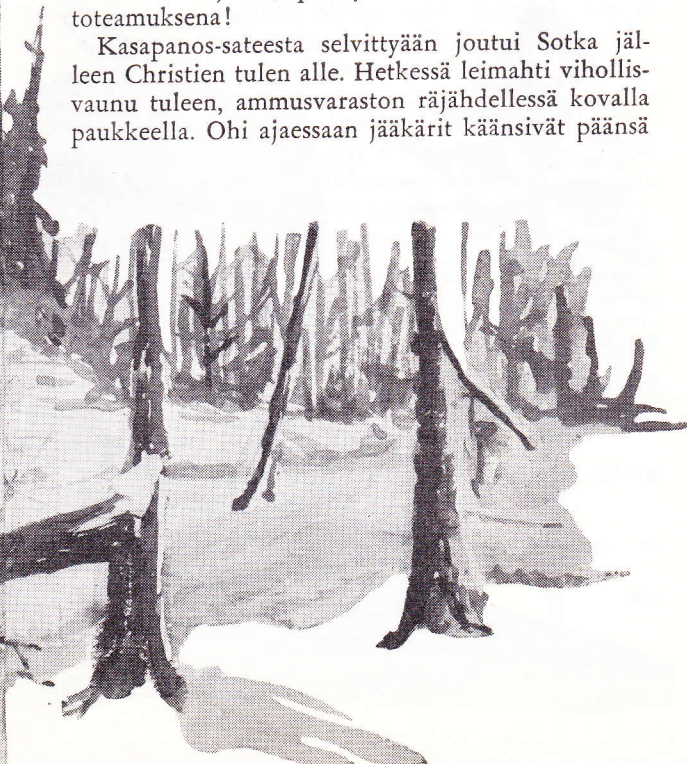
Vastuksista huolimatta ei eteneminen hetkeksiäkään hellittänyt. Vanikanpala nielaistiin alas ja voinnappi pantiin poskeen sulamaan. Pienet tarpeet tehtiin tykinhylsyyn, suuriin ei ollut aikaa. Purtiin hampaat yhteen, paleltiin ja tapeltiin vaan.

Sotka kääntyi mutkasta suoralle tienpätkälle saaden samalla vihollisen panssarivaunun tykistä kuonolleen. Kahdella kranaatilla syttyi Christie aivan räjähtämällä tuleen. Liekit löivät korkealle ja luukuista sinkoilevat räjähtelevät kranaatit piirsivät ”ilotulituksen” pimeälle taivaalle. Totisina katsoivat ohi ajavat panssarivaunumiehet roviona palavaa

vaunua siitä huolimatta, että olivat ennenkin nähneet panssarivaunumiesten ”matkanpään”, mutta aina se vaikutti samalla tavalla.

Yhteys viholliseen katkesi. Kärki mennä kolisteli paraillaan erääseen harjuleikkaukseen, kun valtavat räjähdyskset tärisyttivät vaunuja ja leimahdukset valaisivat yötä. Vaunuissa ei heti tiedetty syytä, ihmeteltiin — mitä nyt? Toiset luulivat joutuneensa tykkitulen alle, mutta toiset sensijaan tajusivat, että kasapanos-sateessa sitä nyt ollaankin. Vaunut aloittivat tulituksen, ja samalla jääkärit kävivät vimmattusti kasapanosmiesten kimppuun, jotka tieleikkauksen harjulta paikoivat kasapanoksia vaunujamme kohti. Räjähdyskset löivät korvat lukkoon, ja leimahdukset sokaisivat silmät. Panssarimies A. Seppälä ajoi luukku auki, kun lokasuojalle lensi räjähdyspanos. Räjähdys vapisutti vaunua ja sokaisi miehet. Tornissa olevat luulivat piiskan päästäneen vaunusta läpi, ja kun ajaja ei mitään vastannut kysymykseen: kuinkas kävi, sukselivat vaunumiehet viereiseen ojaan. Mutta konepistooliampuja ei ison mahansa kanssa päässytäkään niin nopeasti kuin torniporukka ja hätäännyksissään hän jäi vielä kiinni jalkalaukaisulaitteisiinsa. Tilanteesta tietämättömänä ja räjähdyskset pökertyneenä hän sukelsi pistooli kourassa vaunun alle, mutta kuula lensi sinnekin. Mieli teki pois, mutta mihin suuntaan? Ajaja oli tällä välin vironnut ja koska tunti veren valuvan pitkin kasvojaan ja totesi vaunun toimivan, alkoi hän kääntää sitä ympäri. Kun konepistooliampuja huomasi vaunun yläpuolellaan kääntyvän, ryömi hän nopeasti lähimpään ojaan, mutta kun hänelle samalla alettiin puhua venäjää, piti hän suunsa visusti kiinni ja huomasi tullessa sittenkin väärään ojaan. Samalla heräsi pelko siitä, että jos hyppää yli tien, niin jääkärit ampuvat hänet ”lennosta”, samoin kuin naapurikin, jos sattuu tapauksen huomaamaan. Mutta jäädäkään ei voi! Onneksi hänellä ei ollut lumipukua ja luottaen yön pimeyteen, hän sittenkin syöksyi yli tien, tupsahti kahden äkäisen jääkäriin väliin ja joutui kohta selittämään, mikä on miehiään ja mistä. Tuntui kuin olisi ollut takalinjoilla, päästyään ”omaan” ojaan, oli toteamuksena!

Kasapanos-sateesta selvitettään joutui Sotka jälleen Christien tulen alle. Hetkessä leimahti vihollisvaunu tuleen, ammusvaraston räjähdellessä kovalla paukkeella. Ohi ajaessaan jääkärit käänsivät päänsä

ja nostivat oikeata olkapäätä, etteivät sirpaleet aivan silmille lentäisi. Jälleen ajettiin, mutta vain pätkä tietä, kun sen molemmin puolin rakennetuista bunkkereista iski voimakas tulitus vastaan. Onneksi vihollinen käytti paljon valojuovia, ja näin vaunut pääsivät tuhoamaan konetuliaseen toisensa jälkeen. Jääkärit koukkasivat oikealta ja vasemmalta. Vastassa oli sotaan tottuneita, perään antamattomia joukkoja, joten taistelut muodostuivat koviksi. Vaikka väsymys ja pakkanen painoivat hirvittävästi päälle, yritti jokainen parastansa toivossa, että mitä nopeammin tämä armottoman kova tappotyö saadaan ohi, sen nopeammin päästään perille ja ehkä siellä on lämpöisiä talojakin.

Nyt tapahtui sellainen ihme, että kärki pääsi karuun muista, sillä lopultakin paksut pilvet jättivät kuun vapaaksi ja näin ollen näki ajaa aivan kuin päivällä. Yhteys oli viholliseen katkennut, ajajat panivat kaasun pohjaan ja jääkärit polkivat eteenpäin tosissaan pysyäkseen mukana. Valkoisina pilvinä jäi heidän hengityksensä kylmään ilmaan, ja takit höyryivät. Koko kärjen tempasi mukaansa hurja eteenpäinmenon tahto ja henki. Nyt mennään — piru vieköön — eikä meinata, ajetaan vaikka moottorit lentäisivät läpi seinän! Pakoputket iskivät taaksensa metrisen lieskan ja pyrynä kierteli lumi telaketjuissa. Tässä nopeassa ajossa alkoi miesten veri kiertää, niin että jäätyneitä jäseniä särki. Kerran kärki pysähtyi, moottorit pysäytettiin, ja vaunumiehet nousivat luukuista näkyviin, kuunnellen vihollisen vetäytymis-suuntaan. Sieltä ei kuulunut yhtään mitään, pakkanen vain puserteli metsän puita paukkumaan ja puhelinlangat humisivat, jostain kaukaa kuului kärkekomppanian tulon kohina. No, mitäs tässä odottamaan, kärki jatkoi matkaansa.

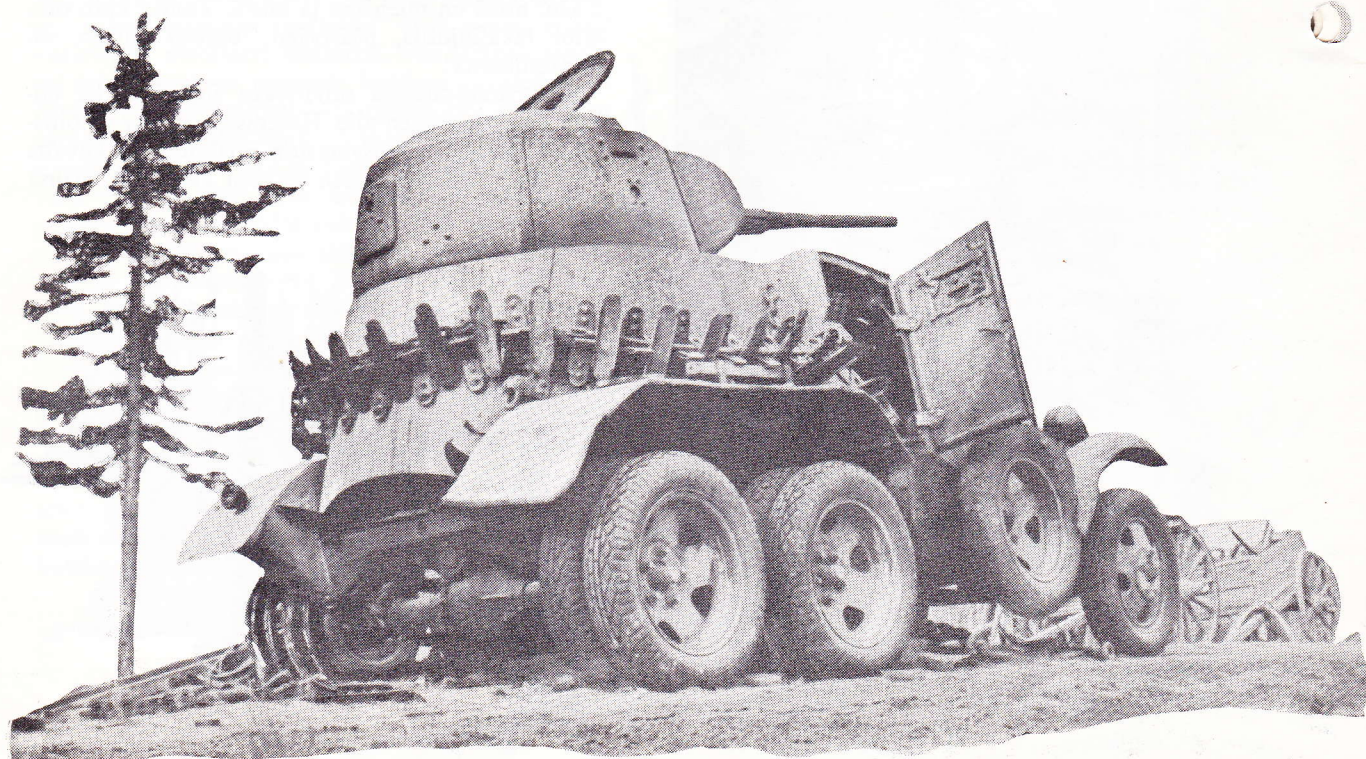
Muutaman kerran kärki vielä joutui tulitaisteluun pienempien osastojen kanssa, ja Sotka murskasi vihollisen pst.tykin. Nämä eivät paljoa kärkeä pidättäneet. Kun kärki hurjan ajon jälkeen lopulta-

kin rullasi aukean reunaan, jonka takana kuunvalossa näkyivät Poventsan harmaat talorivit, tunsijokainen, että jotain on tehty. Mutta ei se ole vielä sillä selvä, koko kappaleesta puuttuu vielä viimeinen näytös ja se saa heidän puolestaan alkaa heti. Silmien edessä oli sen hetkisen kaipuun todellinen pohjola, ja takana pitkä, kovat taisteluitten tunnit. Sellaisia hetkiä eletään harvoin!

Sotka ketjussa keskellä, kummallakin puolen kaksi Vickersiä, vaununjohtajina vasemmalta lukien: kersantti, alikersantti, kaksi vänrikkiä ja äärimmäisenä oikealla korpraali. Nuori vaununjohtaja oli tykinsuuntaimissa kiinni ja kädet vapisivat, pelkoako, kylmäkö, ehkä molempia, kuka tiennee.

Kylmin kasvoin ja värähtämättömin silmin hän istui ja painoi jo viidettätoista tuntia otsaansa tähtäinkaukoputkentukeen siirtäen samalla hitaasti tähtäinristikkoa pitkin kaupunginreunan mustia varjoja. Oli hiljaista, vain kuuma vaununmoottori napsahteli ja suhisi jäähtyessään. "Mitähän siellä on, vaikka yksikin piiska, niin paha on pala nieltäväksi, ja tuo aukeakin kun on niin leveä, vaikka tuurissahan se on kaikki", olivat sotilaan sen hetken ajatuksia.

Näinä ohi kiitävinä sekunteina korpraali muisti lähdön palavasta Värtsilästä ja sen jälkeisen matkan. Viteleen kylän laidassa hänkin oli mennyt mukaan Herran pyhälle ehtooliselle ja polvistunut pehmeälle sammaleelle rukoukseen tietoisena seuraavan aamun hyökkäyksestä kärkejoukkueessa yli Tuulosjoen. Hän muisti hurjan etenemisen Syvärille ja viikkojen yhtämittaisen hyökkäyksen Itä-Karjalan liejuisilla teillä, muisti palavat kylät ja aseveikot, joiden matka päättyi jonnekin tienmutkaan — ja nyt sitä koputetaan Poventsan porttia. Tuo muutama satametrinen aukea jännitti; siksi korpraali lähettikin kiihkeän rukouksen ylös, kaikkein Korkeimmalle. Se ei kuitenkaan ollut kuolemanhädässä olevan epätoivoista soperrusta, ei omakohtaista pyyntöä itselle, vaan se oli sotilaan

Vihollisen hyökkäysvaunu palaa

yhteyden otto Jumalaan, sanoma Hänelle: olen jälleen valmis kaikkeen, vaikka kuolemaan tuohon aukealle, jos tarvitaan. Hän tunsi, että ihminen on niin pieni ja sota niin suuri.

Ajatukset keskeytyivät, sillä kaupungin reunassa välähteli. Kranaatit tulivat silmänräpäyksessä iskien vaunuihin, niin että panssarit rusahtelivat. Vaikka kolmen vaunun tulenavaus oli nopea, saivat tien vasemmalla puolen olleet vaunut osumia, ampuja kaatui, johtajat haavoittuivat, kersantti kuolettavasti, muutkin saivat sirpaleita. Hiljainen yö oli nyt tulituksen räiskettä täynnä. Kun selvisi, että lievästi siipeensä saaneet pystyvät hoitamaan vaikeammin haavoittuneet, lähti kolme vaunua hyökkäämään, jääkärit seurasivat. Nyt oli kunni asia se, että kärki "ottaa" kaupungin, sillä se kuuluu nyt "meille vain", muut saavat pitää siitä räpylän erillään.

Silmien edessä on kahden vaunun tuho, mutta hetkeäkään eivät vaunumiehet tunteneet huimausta, ei tuntunut vilu, ei nälkä, sillä nyt eli sotilas jokaisella solullansa mukana. Miehet tulittivat kaikilla aseilla "laidan täydeltä" odottaen, milloin

lentää rautaa läpi seinän. Vaunut kiersivät jonossa hirsisen panssarivaunu-esteen vasemmalta ja etenivät sen jälkeen porrastettuina, ettei kukaan voisi sanoa: "joo pojat, mikäs siinä on ajella Sotkan suojassa." Vickersit yrittivät ohii Sotkan, mutta eivät päässeet, antoivat suosiosta sille "ensimmäisen palkinnon". Kärki tunkeutui suoralle pimeälle kadulle, mistään kunnan vastuksesta ei voi puhua, jostain pimennosta luoteja kyllä lensi.

Kärki oli jo ohittanut monta taloa, kun vasemmalla puolen ollut talorivi "pamahti tuleen" — nastasytytys, ja talot kohisivat liekkimerenä. Kärjestä vilkaisu taakse. Yli kuun valaiseman aukean lappoi jääkäreitä ja panssarivaunuja ja jälleen jääkäreitä. Se oli ikimuistoinen näky!

Sotka jatkoi eteenpäin yli kanavan, pyöri siellä aikansa ja alkoi ylittää siltaa. Sotkan ajajan työ hipoi jo kestokyvyn rajoja ja väsynyt mies ajatteli, kun nyt pian pääsisi lämpöiseen ja suuntasi vaunun kohti palavia taloja. Silta petti vaunun alla ja Sotka putosi muutaman metrin syvyiseen veteen. Vedenpaine oli hirveä ajajan rintaa vasten, mutta malttinsa säilyttäen hän odotti vaunun täyttymistä; ilmaa keuhkoihin ja raju veto toi miehen pinnalle. Vaikka kova pakkanen jatkui, selvisi ajaja kylmästä kylvystä. Jääkärit vetivät nopeasti varmistuksen kaupungin ympäristöön, vaunumiehet kömpivät vaunuista maahan, yksi ja toinen lensi pyrstölleen, niin olivat paikat jäykistyneet. Nopeasti jonkinlaista lunta pakkiin, olivathan suuret palavat talot hyviä nuotioita. Vaikka pakillisen mies joikin lämmintä, niin kylmä vaan vapisutti.

Itsenäisyyspäivää se vielä oli, kun kärki kaupunginreunan saavutti. Sitähän yritettiinkin ja joskus aamulla vaunumiehet pääsivät neljän seinän sisälle. Ei voi puhua nukahtamisesta, sillä sitä mukaa kun mies astui yli kynnyksen, lysähti hän samalla lattialle ollen jo enemmän kuin unessa. Kukaan ei huoneeseen tullessaan puhunut mitään, sillä tulo Poventsaan oli ollut totista totta. Jälleen kerran olivat jääkärit ja panssarivaunut yhteistoimin aukaisleet tien ja tapelleet itsensä tavoitteeseen saakka!

Jokaisen mukana olleen voisi nimetä, mutta ei ole tarvis. Suuri vastuu painoi Sotkan johtajaa, vänrikki P. Niittylää, ajajaa panssarimies L. Heinoa ja ampujaa, kersantti Aulankoa, joka tykin takana teki hyvää työtä. Vickers-kärkijoukkueelle kaikki kaikessa oli vänrikki F. Torpp. Hänen hymynsä taakse kätkeytyi mistään tinkimätön, kaikkensa yrittävä tosi sotilas. Panssarivaunumiehet eivät kuria käsittäneet minään pakkopaitana, se oli selviö heille, yhteenkuuluvaisuuden tunne, joka loi joukkoihin taisteluitten kovina päivinä raudanlujan taistelutahton. Siltä pohjalta lähtivät teot. Miehet luottivat esimiehiinsä ja itseensä sekä osasivat tapella. Taistelutahtoa ei murtanut kesän helle, ei hirmupakkaset, ei yön pimeys, ei voimakas vihollinen, ei tappiot — se ei murtanut koskaan.

TEILLE, Laguksen veteraanit, mukana olleen kädenpuristus — olithan siellä SINÄKIN.

Pelastus kuoleman kynnykseltä

Syyskuun 4:ntenä 1941, hyökkäysvaiheen aikana, joutui kirjoittaja kahden upseeritoverinsa ja autonkuljettajansa kanssa yksinäisellä metsätiellä lähellä Summaa venäläisten väijytykseen. Tämä tapaus on jäänyt kirjoittajan mieleen eräänä kuoleman vakavimmista syleilyistä, mitä hän sotien aikana joutui kokemaan.

SUURI SOMMEEN—PORLAMMEN luona käyty taistelu oli päättynyt. Kolme venäläistä divisioonaa, yhteensä noin 50.000 miestä, oli osittain tuhottu, osittain hajoitettu, ja eteläpuoleiset metsät Venäjän rajalle päin olivat täynnä vihollisosastoja, jotka teiden sivustoilla yrittivät paeta eteenpäin tunkeutuvia suomalaisia etujoukkoja. Huolimatta siitä, että olivat ilman kuormastoa, vailla ruokaa ja ampumatarpeita, olivat nämä piileskelevät vihollispartiot kuitenkin vaarallisena uhkana teillä tapahtuvalle liikenteelle, koska ne olivat riippuvaisia siitä saaliista, minkä ne onnistuivat saamaan yksityisten henkilöiden tai pienempien osastojen kimppuun tekemillään hyökkäyksillä. Vaikka kaikki käytävissä olevat joukot etsiskelivät järjestelmällisesti näitä ryhmiä ja vaikka päivittäin otettiin satoja venäläisiä vangeiksi, tavattiin pieniä venäläisiä taisteluosastoja vielä useita viikkoja sen jälkeen kun suomalaiset olivat jo miehittäneet alueen.

Rykmenttini oli taistelujen jälkeen jatkanut etenemistään etelää kohti ja syyskuun 4. p:nä 1941 lähestyimme Summan kylää. Kello 7.30 läksin majuri Hallbäckin, kapteeni Notzin ja autonkuljettajani, kersantti Olssonin seurassa henkilöautolla edellisestä leiripaikastamme. Ajatellen vaaraa, mikä vielä oli olemassa ajattaessa vastamiehitetyn alueen halki, olimme henkilökohtaisten taskuaseitten lisäksi varanneet mukaan konepistoolin, automaattikiväärin ja kuusi käsikranaattia, mitkä kuuluivat auton "vakiovarusteisiin". Suojautuaksemme epämiellyttäviltä yllätyksiltä ajoimme erään täynnä aseistettuja miehiämme olevan, tiepartiointiin lähetetyn kuorma-auton perässä.

Matka edistyi aikataulun mukaisesti, ja lähestyimme pitkin yksinäistä metsätietä Summan kylää lännestä käsin. Koko yön oli sataa tihuuttanut, tie oli kovasti pehmentynyt ja vaikeakulkuinen. Eräässä tienkohdassa oli sade vienyt mennessään maantierummun ja kaivanut syvän vaon tiepenkereeseen. Kuorma-autolla ei ollut minkäänlaisia vaikeuksia paikan ylittämässä, mutta meidän Hudsonimme sai tehdä useita menestyksettömiä yrityksiä. Sinä aikana katosi kuorma-auto näköpiiristä lähimmän tienmutkan taakse.

Tuskin olimme ohittaneet vahingoittuneen paikan, kun aivan välittömästi läheisyydestä kuului kiivasta konepistoolin ammusta. Osumat rikkoivat auton tuulilasit. Majuri Hallbäckiin oli osunut luoti otsaan vasemman silmän yläpuolelle halkaisten koko otsanahan ja osittain murskatun otsaluun. Verivirran ja vamman sokaisemana hän hapuili ympärilleen näkemättä mitään. Kiivas ammunta jatkui taukoamatta. Venäläiset olivat joko itse tuhonneet tierummun järjestääkseen väijytyksen tai taitavasti valinneet hyökkäyspaikan. Syvässä sohjossa meillä ei ollut mahdollisuutta päästä pakenemaan autolla. Ainoa pelastumismahdollisuutemme oli etsiä suojaa maastosta. Automme oli neliövinen Hudson. Samalla hetkellä kun auto pysähtyi, hyppäsimme kaikki neljä ulos, kukin omasta ovestaan. Tartuin ohimennen konepistooliin, ja kersantti Olsson sieppasi automaattikiväärin. Valitettavasti emme ennätäneet ottaa mukaamme käsikranaatteja, jotka oli ripustettu etummaisen istuimen selkänöjan taakse.

Tien oikealta puolelta menosuunnastamme tulivat laukaukset vain joidenkin metrien päästä, mutta tien toiselta puolen ne tuntuivat tulevan muutaman kymmenen metrin etäisyydestä. Siksi pyrimme vaistomaisesti tien vasemmalle laidalle. Laahaten puolitajutonta ja täysin sokaistunutta majuri Hallbäckii mukanamme onnistuimme heittäytymään vanhaan, talvisodasta peräisin olevaan kranaatinkuoppaan. Ilman tätä kuoppaa olisivat mahdollisuutemme hengissä selvytymiseen olleet jokseenkin olemattomat. Havaitsimme nyt, että kapteeni Notz ei ollut muka-

namme. Hän oli saanut osuman vatsaansa samalla hetkellä, kun oli hypännyt ulos autosta, ja makasi nyt maantien ojassa. Ihmeteltävällä sitkeydellä hänen onnistui ryömien lähestyä kuoppaamme, mutta viimeisillä metreillä meidän oli autettava häntä.

Olimme todella vaikeassa tilanteessa. Molemmat haavoittuneet olivat kykenemättömiä osallistumaan taisteluun ja ennen kaikkea pikaisen hoidon tarpeessa. Sitä emme kuitenkaan kyenneet antamaan.

Kersantti Olssonin ja allekirjoittaneen oli näin ollen kahden miehen voimin torjuttava hyökkäykset. Myöhemmin vangiksi otetun venäläisen johtajan, luutnantin, kertoman mukaan osasto käsitti noin 20-miehisen joukkueen. Sillä hetkellä olimme suhteellisen hyvässä turvassa, mutta kuinka kauan kykenisimme vastustamaan hyökkäystä, ja ennen kaikkea, milloin rajoitetut ampumavaramme loppuisivat ja jäljellä olisi vain viimeinen patruuna? Olin käyttänyt jo koko joukon patruunoita auttaessani kp-tulellani kapteeni Notzia kuoppaamme, ja venäläiset tunkeutuivat yhä lähemmäksi yrittäessämme säästää ampumavarojamme. Muutamit hyökkääjät olivat jo saaneet maksaa rohkeutensa hengellään, mutta ylivoima oli aivan liian suuri, jotta pystyisimme torjumaan sitä pitemmän aikaa. Vain muutama kymmenen metriä erotti meidät lähimmäistämme hyökkääjistä.

Aika mateli hitaasti eteenpäin, ja haavoittuneiden tila paheni hetki hetkeltä. Tunti oli kulunut hyökkäyksen alkamisesta, mutta meistä se tuntui ikuisuudelta. Näin ei voisi jatkua. Se hetki, jolloin viimeinen luoti olisi ammuttava, lähestyi armottomasti, ja sitten tulisi loppu. Tunsimme liian hyvin hyökkää-

jien hädänalaisen aseman voidaksemme odottaa itsellemme sääliä. — Päätin yrittää ulosmurtautumista hankkiakseni apua. Mieluummin kaatua taistelussa kuin tulla tapetuksi patruunoiden loputtua!

Toivoen, että konepistoolini lippaassa olisi vielä kylliksi patruunoita ulosmurtautumista varten, annoin konepistoolini pyyhkiä lähimpien hyökkääjien yli, ja samalla hetkellä kun he painautuivat maahan suojaan luodeilta, heittäydyin kranaattikuopan reunan yli ja samaa vauhtia seuraavaan maastossa olevaan syvennykseen, jota sitä paitsi suojasi pienehkö pensaikko. Sydämeni hakkasi rajusti, ja kylmä hiki nousi otsalleni. Ryhtyisivätkö venäläiset hyökkäykseen, olisiko raju hyökkäys yritykseni loppu ja kykenisikö Olsson torjumaan hyökkäyksen siihen saakka, kunnes ennättäisin hakea apua lähellä olevasta Summan kylästä, jossa oli omia joukkoja? Sekunneista tuli minuutteja ilman, että mitään erikoista tapahtui. Aloin varovasti metri metriltä ryömiä pensaikossa läpi venäläisten piiritysketjun.

Onnistuin. Päästyäni kyllin pitkälle puiden sekaan luovuin varovaisuudesta ja läksin kaikin voimin juoksemaan kohti Summan kylää ja — etsimään apua, joka ei saisi tulla liian myöhään. Minun ei tarvinnut juosta kovinkaan pitkälle, korkeintaan ehkä kilometrin verran, kun jo kohtasin omia tiettyssä olevia pioneereja, jotka heti seurasivat minua täyttää vauhtia takaisin äskeiselle taistelupaikalle.

Oli kysymys minuuteista, ja siksi emme mitenkään salanneet tuloamme, vaan päinvastoin yritimme saada sekä omat miehemme että hyökkääjät huomaamaan, että apua oli tulossa.

Saapuessamme Olssonin ja haavoittuneiden luokse, venäläiset heti häipyivät metsään. Seuraavana päivänä heidät kaikki joko tuhottiin tai otettiin vangeiksi. Kun lähestyimme kranaatinkuoppaa, nousi vaikeasti loukkaantunut majuri Hallböck pystyyn ja kiitti vaatimattomasti Herraa siitä avusta, jota hän ei ollut enää pitänyt mahdollisena ja joka apu hänen sanojensa mukaan olisi viisi minuuttia myöhemmin tullut liian myöhään.

Haavoittuneet kuljetettiin nyt välittömästi sidon-tapaikalle ja sieltä edelleen kenttäsairaalaan. Illalla sain raskaan viestin. Kapteeni Notz oli menehtynyt vammoihinsa ja majuri Hallböck, joka oli menettänyt näkönsä, häilyi elämän ja kuoleman välillä. Hän selvisi kuitenkin pitkäaikaisen hoidon jälkeen ja sai näkönsäkin takaisin, mutta ei enää terveytään. Nykyisin hän toimii kylän vanhimpana Runebergin kotikaupungin Porvoon "asevelikylässä".

Myöhemmin sodan eri vaiheissa on kuolema vainnut useita kertoja, ja hermoille käyvät tapaukset ovat seuranneet toinen toistaan katkeamattomana sarjana, mutta Summan tapaus syyskuun 4:ntenä 1941 tulee, mikäli minun suodaan sodan päätyttyä palata kotiin, aina säilymään muistissani eräänä kuoleman vakavimpana syleilynä, niin — voidaanpa hyvällä syyllä sanoa — puolena askeleena ikuisuuden kynnyksen toiselle puolelle.

(Kirjoitettu Syvärillä 30.7.1942)

Venäläiseen naamiointipukuun pukeutunut sotilas

YLI AVOIMEN JÄÄKENTÄN SUURSAAREEN

Suursaaren valtaus maaliskuussa 1942 oli erikoislaatuinen sotatoimi, joka asetti johdon ja joukot kovalle koetukselle, mutta josta suomalainen sotilas selvisi taistelutahtonsa ja yritteliäisyytensä ansiosta

KIREÄ PAKKANEN pyrki nipistelemään nenää ja varpaita maaliskuun 12. päivän aamuna 1942, kun pataljoonamme I/JR 27 kuormasi välineitään ja miehiään junaan Raivolan asemalla. Vain harvoilla johtajilla oli tieto matkan tarkoituksesta, ja siksi arvelut olivatkin moninaiset.

Muutaman tunnin ahkeran työskentelyn jälkeen junamme lähti liikkeelle kohti Viipuria, omien hävittäjien suojatessa matkaamme. Illan lähestyessä saavuttiin Viipurin ratapihalle, suoritettiin ruokailu, ja yönsekkään lähti juna taivaltamaan edelleen. Monen silmät tähyilivät suuntaa Viipurista lähdettyessä, ja taisi joillekin olla yllätys, kun juna jatkoikin matkaa Kouvolan suuntaan eikä kääntynyt pohjoiseen. Aamulla asia valkeni kaikille, kun totesimme olevamme Kotkan sulfaattitehtaan laiturissa. Nyt tiedettiin jo, että edessä oleva sotatoimi käsittää Suursaaren valtaamisen.

Kotkasta pataljoonamme siirtyi 13.3. kuluessa Kirkkomaansaareen, jossa olikin erinomaiset majoittumispaikat, parakkeja ja pahviteltoja sekä muutamia rauhanaikana rakennettuja asuntoja. Nyt alkoi kiireinen valmistautuminen tulevaa tehtävää varten. Varusteet ja aseet oli kunnostettava, erikoisvarustusta hankittava ja tutustuttava tulevaan taistelumaastoon eli Suomenlahden jääkenttään. Seuraavana päivänä tarkasti kenraalimajuri A. O. Pajari pataljoonan ja piti puheen, jossa joukkojen suurta luottamusta nauttiva komentaja toi esiin tulevan tehtävän vaatimukset. Kenraalimajuri Pajarin puheesta ja olemuksesta uhosi tyytyväisyys hänen saatuaan mielenkiintoisen sotatoimen johdettavakseen.

Suursaaren valtausta varten oli muodostettu Tais-

teluosasto Pajari (Tst.Os.P), jonka joukkojen pääosa I/JR 27, II/JR 6, Krh.K/JR 6, Tyk.K/JR 6 oli siirretty Karjalan kannakselta kenraalimajuri Pajarin omasta yhtymästä, 18.D:sta. Lisäksi kuului Tst.Os.P:en Itä-Suomen Rannikkoprikaatista Rannikkopataljoona 2, sekä erikoisjoukkoja.

Valmisteluvaihe, johon sisältyi joukko erilaisia kokeiluja ja harjoituksia kesti aina 23.3. saakka, jolloin oltiin valmiina aloittamaan sotatoimet. Suojasää pakotti kuitenkin siirtämään toiminnan aloittamista siten, että 26.3. alkoi joukkojen siir-

tyminen majoitusalueiltaan Suomenlahden äärimmäisten saari- ja luotoryhmien suojaan. Pataljoonamme siirtyi autokuljetuksessa Pekko, Torni ja Luppi-nimisten kallioluotojen taakse, josta tuli jatkaa Suursaaren hiihtäen. Suurin osa valtausjoukkoja siirtyi Vanhakylänmaa—Haapasaari alueelle. Pekko, Torni ja Luppi olivat puuttomia kallioluotoja, joissa sai jo esimakua Suomenlahden jäälakeuden viimasta. Jotta hyökkäysjoukot pääsisivät mahdollisimman hyvissä voimissa aloittamaan taistelunsa, kenraali Pajari oli antanut aurata edellisenä yönä autotien, joka muodosti kolmion siten, että tie ulottui n. puoliväliin Haapasaaresta Suursaareen.

26.3. klo 16.00 mennessä oli pataljoonamme saapunut aikaisemmin mainituille kallioluodoille. Täällä suoritettiin vielä ruokailu, ja joukot saivat hetken levätä teltoissaan. Taisi usean miehen mieli olla jännittynyt katsellessaan jääkentän takana hämmöttävää Suursaaren siluettia. Matkaa saareen oli vielä n. 20 km. Iltahämärä alkoi jo laskeutua, kun kello 19 aloitimme jäähiihdon. Marssia helpotettiin kuljettamalla raskas kalusto ja kantamukset hevosilla. Hiihtokeli oli mainio, ja matka alkoi taittua mukavasti. Moni tupakkamies muistaa tupa-koimiskiellon, koska pienintäkään tulen kipinää ei saanut näkyä yössä. Paikoitellen tuli eteen ahtojää-röykkiöitä, mutta suksimies selvisi niistä helposti, ja kun hevoset riisuttiin aisoista, talutettiin yli, reet vedettiin miesvoimin, niin taasen voi matka jatkua.

Kenraalimajuri Pajarin laatima hyökkäyssuunnitelma edellytti päähyökkäyksen saareen tapahtuvaksi länsipuolelta. Tähän tehtävään oli muodostettu everstiluutnantti Sotisaaren johtama hyök-

käysosasto, johon kuuluivat II/JR 6 (Elovaara) ja I/JR 27 (Toiviainen) sekä luutnantti Sysikummun johtama jääkärikomppania. Lisäksi kuului Osasto Sotisaareen viesti- ja it-osastoja. Saaren itärannan puolella toimi majuri Miettisen komentama Osasto Miettinen, joka käsitti kivääri- ja konekiväärikomppanian lisäksi it-komppanian, it-patterin, tykkikomppanian sekä pioneeri- ja viestiosastoja. Tämän taisteluosaston tuli estää vihollisen pääsy saaresta itään. Reservinä oli Itä-Suomen RPr:sta muodostettu pataljoona (Sokajärvi).

Tulitaisteluun tuli osallistumaan vain tykistö. Lupin luodolla oli asemassa luutnantti Riskun johtama patteri. Lisäksi oli varattu yksi kenttätykistö-patterin, jonka tuli ajaa aseisiin Os. Miettisen taakse, Suursaaren koillispuolelle ja tukea täältä hyökkäystä. Kun Lupissa oleva patteri ei pystynyt tukemaan hyökkäystä kuin Suursaaren pohjoisosaan, oli tämän edelleen saattoa varten varattu yksi moottoroitu raskas patteri. Raskas krh-komppania oli valmiina tukemaan Os. Sotisaaren hyökkäystä.

Tämän suunnitelman mukaisesti hiihdimme yöllä Suursaaren länsipuolelle n. 4 km:n etäisyydelle saaresta. Pakkasviima tuntui vaatteiden läpi, kun kello 2 saavuimme määrättyyn paikkaan jäällä ja pataljoona siirtyi nopeasti hyökkäysryhmytykseen. Mahtavana kuvastui Suursaari talviyössä, ja erikoisen jylhältä näytti Haukkavuoren jyrkkä eteläpää. Se oli samalla erinomainen suuntapiste oikean hyökkäyssuunnan pitämiseksi. Pataljoonastamme oli tässä vaiheessa eronnut noin kahden joukkueen suuruinen osasto kapteeni Oksasen johtamana ja jatkanut hiihtoaan Suursaaren eteläpäähen, josta sen tuli hyökätä saareen.

II/JR 6 sekä I/JR 27:stä erotettu komppania, päällikkönä kapteeni Siukosaari, olivat tulleet osan mat-

Kuljulan miehiä etenemässä Suursaaressa

Pesäkkeitä Selkäapajanniemessä, Suursaarella

kasta autokuljetuksella, jatkaneet hiihtäen ja ryhmittyneet pataljoonamme pohjoispuolelle hyökkäykseen saareen lännestä tavoitteena Suurkylän eteläpuoleinen maasto. Murtautuminen saareen tuli suorittaa Siika-apajan suunnassa. Pataljoonamme tuli hyökätä saareen Ratassomerikon lahden kautta. Hyökkäyshetkeksi oli määrätty kello 4, koska tarkoituksena oli käyttää pimeää hyväksi ja saavuttaa rantaviiva yllättäen.

Vihollisesta tiesimme, että Suursaarella on joukkoja noin 600—800 miestä ja että rannalle on paikoitellen rakennettu pesäkkeitä ja piikkilankaesteitä. Tiedot olivat Rannikkopataljoonan partioiden hankkimia, jotka partiot olivat ahkerasti partioineet Suomenlahdella.

Kello näytti kolmea 27.3.1942, kun pataljoonamme lähti hyökkäysryhmityksessä etenemään saarta kohti. Onneksemme alkoi samalla hienoinen lumisade. Sen keskellä yössä häämöittävä lumipukuinen joukko teki suorastaan "aaverykmentin" vaikutuksen. Ei kuulunut muita ääniä kuin suksen rahinaa lumessa ja sauvan piikin naksahduksia jäässä. Iskuportaana etenevä, kapteeni Kuljulan johtama komppania oli päässyt jo n. 300—400 m:n päähän rannasta, kun sieltä kuului muutamia hälytyslaukauksia ja kohta avasikin vihollinen kiivaan kk-tulen jäällä etenevään joukkoon. Tulta tuli 4—5 kk-pesäkkeestä. Kiivain tuli kohdistui oikealta Selkä-apajan niemestä. Pataljoonan hyökkäystä tukemassa oli tulitusportaassa Krh.K/JR 6 sekä oma krh-joukkue. Nämä kohdistivat tulensa todettuihin pesäkkeisiin, saamatta niitä kuitenkaan vaikeamaan. Tähyystystä haittasi myöskin lumisade, joten kranaatit eivät osuneet aivan kohdalleen. Myöhemmin totesimme, että samojen pesäkkeiden tuhoamiseksi tarvittiin huomattavasti raskaampia välineitä.

Reippaasti pyrki Kuljulan komppania eteenpäin,

mutta kk-tulen teho jäällä olevaan joukkoon oli liian vaikuttava. Komppania oli kärsinyt jo 20 miehen tappiot, joten hyökkäys keskeytettiin ja joukot vedettiin kilometrin verran taakse. Hyökkäyksen ensi tavoitteena ollut ranta oli osoittautunut liian "tuliseksi", joten oli valittava uusi murto-kohta. Ryhmittymisen uuteen hyökkäyssuuntaan, jonkin verran etelämmäksi, oli käynnissä, kun everstiluutnantti Sotisaarelta tuli tieto, että pääosasto oli päässyt yllättäen saareen. Pataljoona suunnattiin nyt samaan aukkoon. Reippaan luutnantti Sysikummun johtama jääkärikomppania oli jo ehtinyt Haukkavuoren huipulle ja vetänyt Suomen sotilapun puunlatvaan merkiksi omille lentäjille. Pataljoonan hiihtäessä jäällä näkyi lumisateen yläpuolella lippu taivasta vasten ikään kuin voiton merkinä ja onnea ennustavana. Komppania Siukosaari oli jo lähtenyt jatkamaan saarella hyökkäystä tien Suurkylä—Kiiskinkylä suunnassa etelään ja nyt jatkoi koko pataljoona hyökkäystään samaan suuntaan tehtävänäään vallata saaren keski- ja eteläosa. Hyökkäyksen tärkeimpänä tavoitteena oli Kiiskinkylän valtaus.

Osasto Oksanen oli kello 4.30 päässyt yllättäen maihin saaren eteläpäässä ja eteni hitaasti vaikeassa maastossa, vihollispesäkkeitä tuhoten, pohjoista kohti.

Hyökkäys jylhässä kalliomaastossa oli hidasta, mutta nyt toimittiin jo omissa "elementissä". Vihollinen puolusti pesäkkeitään tunnetulla sitkeydellä. Useimmiten taistelu käytiinkin käsikranaatein ja kasapanoksin. Komppania Siukosaari tunkeutui tien suunnassa Kiiskinkylää kohti, ja kapteeni Kuljulan 2. komppania lähti hyökkäämään saaren poikki Liivalahteen ja sieltä Kiiskinkylään. Kevättalvinen päivä muodostui kirkaaksi aurin-gonpaisteiseksi, joten Suursaaren luonto otti suomalaiset joukot vastaan juhla-asussa. Selkäapajan-

niemi, joka aamulla oli antanut tulisen vastaanoton, piti edelleen puoliaan, vaikka sitä pehmitettiin jatkuvasti krh-tulella ja luutnantti Similän johdama kahden joukkueen vahvuinen osasto yritti puhdistaa niemen takaapäin.

Osasto Sotisaaren pääosat olivat samanaikaisesti hyökänneet Suurkylän suuntaan ja useiden kiivaiden taistelujen jälkeen vallanneet sen kello 15.30. Tst.Os.Miettinen oli yhtynyt idästä hyökkäykseen kello 11, vallannut saaren itärannalla Kappelnien ja jatkanut itärannan puhdistamista.

Pataljoonamme ponnisteli edelleen täyttääkseen saamansa tehtävän, sillä pyrkimyksenä oli saada koko saari vallatuksi 27.3. kuluessa. Kun Selkäapajan niemi ei tuntunut antavan periksi, pyydettiin siihen omien lentojoukkojen pommitus, joka tulikin kello 17.30 ja kohta tämän jälkeen Similän osasto puhdisti niemen. Nyt todettiin, että niemessä oli betonilla ja kivillä vahvistetut kk-pesäkkeet, joita ei voitu vähällä kukistaa. Puolustaja taisteli raivokkaasti viimeiseen mieheen.

Ilta kului vielä erillisissä taisteluissa maastossa tavattujen vihollisosastojen kanssa, mutta kello 22 oli Kiiskinkylä ja sen ympäristöt vallattu ja "urakka" saatu loppuun suoritetuksi. Varmistuksen asettaminen, teltojen pystytys ja ruokailu veivät vielä oman aikansa, mutta kohta taistelujoukot pääsivät hyvin ansaitsemaansa lepoon, jota aamuyöllä häiritsi vain sieltä täältä kuuluvat lyhyet laukausten sarjat.

Osasto Oksanen oli miehittänyt saaren eteläpään, tuhonnut siellä olleen puolustajan ja jatkoi 28.3. vielä maaston puhdistamista.

Suursaaren valtauksen osallistuivat tehokkaasti ilmavoimamme saavuttaen tämän taistelun kuluessa huomattavia ilmavoittoja. Le.R 3:n CU-laivue, jossa oli 12 konetta, ampui 28.3. kello 16.00—18.30 välisenä aikana vihollisen 29 konetta käsittävästä laivueesta alas 19 hävittäjää.

28.3. kello 16.30 alkoi kenraalimajuri Pajarin pitämä joukkojen katselmus Suurkylän satamassa. Lumipukuiset joukot järjestäytyivät pataljoonittain everstiluutnantti Sotisaaren johdolla tilaisuuteen. Mukana olleet muistavat kenraali Pajarin voimakkaat sanat ja kiitokset joukoilleen: "Tsiemme Jumala on suonut meille suuren voiton, kappale kauden Suomea on taas vapautettu — — —".

Ohimarssin suorittaneet joukot eivät olleet parhaassa paraatiasussa, mutta kevätauringon ruskettamista kasvoista kuvastui päättäväisyys ja tyydytys kunnialla suoritetusta tehtävästä.

Suursaaren valtaus oli kieltämättä erikoislaatuinen sotatoimi, joka asetti johdon ja joukot kovalle koetukselle, mutta josta suomalainen sotilas selvisi taistelutahtonsa ja yritteliäisyytensä ansiosta.

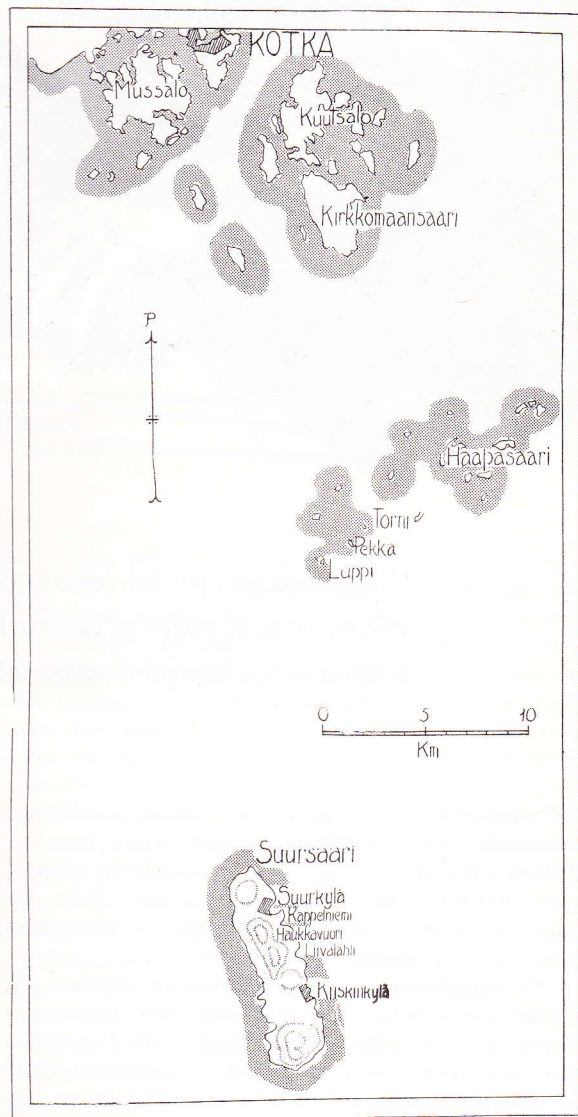
Tästä Suomen Marsalkka antoi erikoisen kiitoksen Taisteluosasto Pajarin joukoille julkaisemassaan päiväkäskyssä 16.4.1942. Tässä päiväkäskyssä sanottiin: "— — — Oli edettävä yli avoimen jääkentän, käytävä lujasti varustetuissa asemissa olevan vihollisen kimppuun ja tuhottava se saaren kalliolouhikoissa käydyissä ankarissa taisteluissa.

Vaikeuksia ja vaaraa väistämättä, jäätävästä tuulesta piittaamatta taistelu vietiin voittoon. Suomalainen soturi näytti taasen rautaisen päättäväisyytensä, iskuvoimansa ja sitkeytensä — — —".

Voittoa ei saavutettu luonnollisesti ilman tappioita. Pataljoonamme menetti kaatuneina ja haavoittuneina 27.3. kuluessa 55 upseeria, aliupseeria ja miestä.

30.3.1942 olimme jo valmistautuneet paluukuljetuksiin saaresta, kun saapui käsky pataljoonamme jäämisestä toistaiseksi Suursaaren. Tunsimme hienoista pettymystä, mutta käsky oli käsky. Tästä saareen jäämisestä olikin seurauksena se, että osa pataljoonamme joutui osallistumaan huhtikuun alussa Tytärsaaressa käytyihin taisteluihin, joten retkemme päättyi vasta 13.4.1942 kestätyään 33 päivää.

Suursaaren valtauksen osallistuneiden mielessä tulee tämä retki varmasti säilymään mielenkiintoisena ja unohtumattomana muistona.

Piirros Kotkan ja Suursaaren välisestä merialueesta

NIILO KENJAKKA

TAISTELU

”Riiheen hyppäsi kynnyksen yli 5–6 hyvin aseistettua vihollista. Keulassa tullut konepistoolia tottuneesti käsittelevä mies karjaisi suomeksi: ”Kuka täällä on upseeri?”

YKSIKKÖÖN 9294 kuuluvan joukkue Laakkosen tukikohta oli Ilomantsin pitäjän Kuuttivaarassa. Talo oli yksinäinen, metsän keskellä olevan kumpareen neliömäisessä viljelysaukeamassa. Talo oli kuin tarjottimella vihollispartioille, ja lähimpään naapuriin oli toistakymmentä kilometriä.

Oli heinäkuun 10. päivä 1944, ja joukkue oli saanut juuri radioteitse sanoman, että Liusvaaran suunnasta oli nähty 60-miehisen vihollispartion kulkevan lounaiseen suuntaan. Luutnantti Veijo Elias Laakkonen lähetti silloin noin 10 miehen partion vihollista vastaan ja sai samalla tiedon, että luutnantti Filppu joukkueineen lähtee Kuolis-

maasta tavoitteena Laakkosen tukikohta Kuuttivaarassa. Laakkosen joukkueessa oli tällöin 30 miestä, jotka olivat majoittuneet seuraavasti: riihessä oli Laakkonen ja 14 miestä, saunassa oli alikersantti Lehto ja 7 miestä sekä talossa radioryhmä käsittäen 8 miestä. Laakkonen oli kaivauttanut myös asemat tukikohtansa turvaksi. Kuusien kohdalla oli hyvä kumpare, ja siihen tehtiin asema pk:lle ja ryhmälle miehiä. Riihen takana nurkkauksessa oli ryhmän asemat ja saunan luona varmisti Lehto ryhmällään vasemmalle. Oikean suunnan taas varmisti riihessä oleva joukkue. Näin oli valmistauduttu ottamaan vastaan mahdollinen vihoh-

linen. Pojat makasivat asemissa, mutta 11. päivää vasten yöllä alkoi sataa vettä. Sade jatkui, ja Laakkonen käski miesten siirtyä asemista katon alle. Vain kuusien luo ja riihen taakse jätettiin vartiomiehet. Kello oli noin 8 aamulla, kun asemat jätettiin. Sataa ropisteli, väsyneet pojat keittelivät korvikkeet katon alle päästyään ja hakeutuivat levolle. Päivä kului kulumistaan, sade jatkui, mieliala oli apea, ehkä harmaasta päivästä johtuen, ehkä aavistellen jotain. Luutnantti Filpun joukkueen pitäisi alkaa olla perillä, kello oli jo yli 15. Riihessä pojat nukkuiivat, vain neljä innokkainta oli jo hereillä ja he olivat nousseet orsille ylös luukun alle valoon ja olivat ryhtyneet kortinpeluuseen aikaa tappaakseen.

On hiljaista! Laakkonen valvoo alhaalla levottomana. Miksi Filppua ei kuulu? Ehkä sade hidastaa hänenkin matkaansa? "Ei varmaan vihollinenkaan kulje näin sateella", murahtaa hän levottomana miehilleen. Saunassa olevat pojat nukkuvat, vain ryhmänjohtaja, alikersantti Lehto valvoo. Hän on noussut lauteille ja saanut jonkun romaanin käsiinsä lueskellakseen sitä. Esimiehen vastuu pitää häntäkin valveilla. Radioryhmä, 8 miestä, on kiivennyt talon ullakolle. Siellä on asema pystyssä, ja kaksi poikaa valvoo sitä toisten puuhaillessa ruuanlaitossa tai lojuessa selällään tai lueskellen vanhoja aikakauslehtiä. Vartioita on vaihdettu, sataa

Saunassa hyppää alikersantti Lehto lauteilta, tempaa kiväärinsä, hihkaisee pojille: "Ulos ja seuratkaa!" Oven suussa on sotamies Kiuru, hän lähtee ensimmäisenä. Ovi paiskautuu auki, Kiuru syöksyy, mutta kaatuu pian vatsalleen. Lehto painuu perässä kyyryssä ja hyppää Kiurun yli pitkään heinikkoon, vilkaisee taakseen. Kiuru on selällään ja kädet levällään, liikkuu vielä. Haavoittunut? Kolme Lehdon miestä jo seisoo saunan ovella kädet ylhäällä. Pari vihollisen partiomiestä kurkistaa saunan ikkunasta konepistoolit sojolla. Nyt on kiire, tuumaa Lehto ja nopeasti mies on lepikon reunassa. Luodit viheltävät yli. Edessä vasemmalla on suoaukea, sen yli soi pikakivääri. Olen taas maassa, ja myös oikealla takaa kääntyy pk ampumaan perään, mutta ampuukin suoraan yli suoaukean asemissa olevaa pk:ta. Ryömin niin matalana kuin ihminen vain voi. Lepikon reuna jää, ryömin männikköön. Olen pian pelastettu, tuo erehdys vihollisten kesken pelasti minut. Puut ovat jo suojaamassa minua, tuli takaapäin lakkaa ja nousen pystyyn. Kevyet ovat jalat. Varpuräme ryskyy, kun painun pakoon. Niin, pakoa se on, tunnustan suoraan, mutta henkikulta on kallis, ja mikään urheus ei auta tässä tilanteessa. Miten kävi pääjoukkueellemme riihessä?

Riihessä tapahtuu sillä aikaa oma näytelmänsä. Vihollinen oli kauan valmistellut ylläkköään. Se

RINTAMALINJAN TAKANA

yhä. Ne ovat hakeutuneet sateen suojaan, toinen suuren kuusen alle, toinen riihen takaseinustalle.

Kello on noin 15.45, kun riihen takaa rästähtää ilkeästi pikakiväärisarja, ja ankara koneaseiden tuli rikkoo painostavan hiljaisuuden. Ylläkkö, välähtää kaikkien aivoissa. Vihollinen suuntaa tulen ensin vartiomiehiin, he ovat äkkiä selvät. Sitten kiiivas tuli rapisee riiheen läpi seinien ja saunaankin. Talon seinät saavat osansa. Vihollisia on paljon. Se on se 60-miehinen partio, ajattelee varmaan jokainen. Missä on Filppu, hänenhän piti olla jo kello 14 täällä.

Riihen lattialla makaaviin osuu, siellä valitetaan. Orsille noussut "pokkasakki" on tulelta suojattu. Yksi miehistä hyppää alas hakemaan konepistoolinsa, mutta sinne jää, voihkaisee vain ja tarttuu vatsaansa, siihen on osunut! Kolme muuta korttimestä törmää luukkuun, siitä sopii mies hyvin ulos. Onhan tuo hieman korkealla pudottautua, mutta ei auta, jalat edellä, ilman asetta ja reppua alas luukusta. Maassa miehet ryömivät pitkällään kohti lepikkoa.

oli kauan lojunut aukeaman rantalepikoissa tähystellen. Se tiesi, että riihessä on meidän pääosamme. Tuli sinne oli valtava, pian oli riihi ammuttu seulaksi. Kolme poikaamme, jotka hyppäsivät riihestä ulos, joutuivat suoraan pk- ja kp-suihkuun. He eivät kerinneet vierellä lainehtivaan ruispeltoon, vaan jokainen heistä tuupertui riihen edessä olevalle aukealle. Toiset eivät uskaltaneet ulos, vaan painautuivat riihen uunin turviin. Ei kestänyt kuitenkaan kauan, kun viholliset jo olivat konepistooleineen riihen avonaisella ovella ja huusivat selvällä suomen kielellä: "Antautukaa ja kädet ylös joka sorkka!"

Tuo on suomalainen, välähti jokaisen mielessä, selvä suomalainen on huutaja ja vihollisen puolella. Inho ailahti jokaisen mielessä, mutta myös pieni toivo, että ehkä sittenkin suomalainen voi sääliä meitä ja jättää eloon. Uunin takana oli pimeätä, kun oli sateinen päivä, ja kun viholliset eivät olleet vielä uskaltaneet sisälle, oli uunin turviin haavoittuneena ryöminyt alikersantti Sven Torsten Johansson noussut vaivoin ylhäällä oleville noki-

Palava karjalainen talo

sille parsille ja joutui sieltä hämäryydestä seuraamaan nyt alhaalla riehuvaa näytelmää.

Riiheen hyppäsi kynnyksen yli noin 5—6 vihollista. He olivat puettut ruskeisiin kesäpuseroihin ja venelakkeihin, yhdellä oli mantteli. Miehet olivat aivan märkiä, mutta hyvin aseistettuja. Uhkaavasti osoitellen tuliaseillaan kysyi joukosta suomalainen karski ääni: "Kuka täällä on upseeri?"

Lattialla haavoittuneena makaava luutnantti Laakkonen yritti nostaa yläruumistaan käsien varaan sanoen: "Minä olen". — "Oletteko luutnantti Laakkonen?" — "Olen" vastasi haavoittunut väentynein kasvoin. Veri oli tahrinut hänen kätensä, reisi oli läpi ammuttu. Varmaan oli osunut valtimoon, koska vähäiset oljet alla olivat jo aivan punaiset verestä. Tällöin näkee Johansson orsien nokisesta raosta, kuinka rotevakasvuinen mantteli päällä oleva vihollinen lähestyy Laakkosta. Kuuluu Laakkosen jo tuskasta väritynyt pyyntö: "Älkää ampuko minua..." ja jotain "jättäkää tai päästäkää". Mutta raaka ääni käskee venäjäksi: "Streljaitje" (= ampukaa!). Äänten raakuudesta päättelee orsilla kyyhöttäjä, että armoa ei tunne joukko, jonka yllätettäväksi he ovat joutuneet. Kääntäen haavoittunutta päätään Johansson näkee, kun mantteliniekka ojentaa pistoolinsa nyt Laakkosen juuri vaivoin nostamaa päätä kohden, ja äkäinen konepistoolin ääni räsähtää riihessä. Suomalaisen haavoittuneen ja avuttoman luutnantin ruumis retkahtaa värähtäen, ja veri punaa oljet ja lattian. Kuuluu karkeita käskyjä osaksi venäjäksi, osaksi suomeksi. Noin viisi meikäläistä lojuu haavoittuneena lattialla, kolme on noussut ylös ja kädet ylhäällä komennusten johdosta he menevät ulos. Pienen tauon jälkeen alkaa uusi konepistoolien sarja, ja alhaalla tapahtuu hirveä näytelmä. Raakalaiset riehuvat avuttomien haavoittuneiden kimpussa. Kaikki ovat

vielä tajuissaan ja saavat suihkun päähänsä. Johansson orsilla on hiiren hiljaa. Sydän pamppailee, kuinka käy. Orsia on vain puoliriiheen ja ne ovat mustia. Hän on näkösuojassa raakalaisilta. Vihdoin kaikki menevät ulos ja riiheen jää viisi ruumista päähän ammuttuina. Luutnantti Laakkonen on yksi heistä. "Olenkohan jäänyt eloon"? ajattelee Johansson. Mutta pian toive menee kauas ajatuksista, sillä sieraimiin tunkeutuu palavan oljen käry. Mies nousee äkkiä ylös. Päästä vuotaa verta, oikea ohimo ja korva ovat riekaleina. Lakkiaan ohimoon painaen mies syleksii savua ja verta. Huimaa hieman. Mutta alas hän kapuaa, ei voi olla enää ylhäällä. Savu tunkeutuu jo luukusta ja avoimesta ovesta.

Pian on haavoittunut alhaalla lattialla. Tuntuu ilkeältä ryömiä kuolleitten tovereitten lomaan, mutta sinne hän menee liukkaana veren tahrimaan ruumiskasaan. Eihän tiedä, mitä vihollinen tekee. Hän odottelee. Ehkä vainolainen painuu kauemmas. Savu on tukahduttava, mies ryömii oven alle, siinä on vielä raitista ilmaa. Yksi toveri on siihen ammuttuna, se on Laakkonen, huomaa Johansson. Pää on murskana, mies makaa suullaan. Hänen viereensä asettuu Johansson, jalat uuniin päin pimentoon. Kuumuus alkaa olla tuntuva, liekit jo nuolevat orsia, missä hän oli äsken ollut. Ulkona olevat äänet loittonevat, mutta herkkä korva tuntee yksinäisten askelten lähenevän. Johansson vetäytyy piiloon uunin pimentoon, kuoleman pelko karmaisee sydämessä. Savua on hirveästi, mutta hän työntää verestä märän lakkinsa suunsa eteen ja on tovin hyvä olla. Nyt räiskähtää, pamahti valtavasti, ilmanpaine heittää palavia olkia melkein hänen päälleen. Vielä yksi raakalainen ei uskonut työtään, palasi ja heitti käsikranaatin ruumiitten joukkoon. Nyt askeleet etenevät, äänet vaipuvat sateeseen. Riihi palaa ja elävä mies sisällä. Johansson hyppää uunin takaa

ovelle, vielä saa paikan juuri kynnyksen alla, jossa on ilmaa, mutta kuumuus on hirveä. Ei auta muu kuin mennä yli kynnyksen ulos. Vihdoin hän valah-
taa velttona kuin säkki kynnyksen yli harmaalle
astinkivelle, vierähtää siitä sivulle ja on harmaan
riihen ulkoseinän vierellä. Liikkumattomana, har-
maa pusero suojaa, harmaat housut suojaavat. Jän-
nitys kiristää hermoja, huomasiko kukaan! Ei! Ei
kuulu sarjaa, ei nipistä luoti, kuten riihessä. Ta-
kana ryskiä, lieskat lyövät jo melkein oven aukon
täydeltä ulos, oli tipalla palaa, onneksi vaatteet oli-
vat hieman märät sateesta. Nyt on pelastus melkein
ulottuvilla. Ammunta on tauonnut. Talo saa riihen
kohtalon, se on jo tulussa. Siellä on myös kauhun
näytelmä tapahtunut.

Radioryhmän kahdeksan miestä oli ullakolla. Kun
ammunta alkoi, juoksi neljä heti alas, kaksi ulos
kellariin, kaksi jäi tupaan. Heillä oli aseet. Pian
sarjat seuloivat talon seiniä, pojat tuvassa olivat
vaarassa, kuitenkin heille ei tullut mitään, mutta
pian joukko vihollisia ryntäsi tupaan ja otti pojat
vangeiksi. Kellarissa olevat kaksi avasivat pian kui-
tenkin tulen portailla oleviin vihollisiin, ja heti
tyhjensi koko tupa, vangitut vietiin mukana. Kel-
larissa olijat olivat tästä huolimatta vaarassa, sillä
pari kolme vihollista ryömi jo sen sivustaa ja yksi
oli jo katolla. Pian lensi pari käsikranaattia sisään.
Oli selvä, että kaksi poikaa joutui omaan sati-
meensa.

Talon ullakolla olevat neljä poikaa saavat myös
osansa. Viholliset ovat syyttäneet talon. Savu on
pian ullakolla. Ei auta muu kuin lähteä alas. Kaikki

neljä juoksevat alas kamariin, jossa on vähemmän
savua. Kun sen ikkuna on ruispellon puolella, he
kaikki ovat pian ruispellossa, luotisuihkun saatte-
lemina. Mutta ammunta oli jo vähäistä. Ruispelto
suojaa poikia, ja sitä myöten he ovat pian metsässä
ja pako pelastaa neljä miestä. Radio jää, varusteet
jäävät, mutta aseet tulivat mukaan.

Näytelmä Kuuttivaarassa on näytelty äkkiä ja
nopeasti. Kolme savua nousi kohti sateista taivasta,
talo, riihi ja sauna. Navetta jäi. Vihollinen tiesi,
ettei siellä ketään ollut. Vihollinen tiesi paljon, se
tiesi myös, että luutnantti Laakkonen johti jouk-
kuetta. Mistä se tämän tiesi, on tietämätöntä. Ehkä
radiosanomat on siepattu, tai ehkä joku vanki saatu
kertomaan.

Kiiwas tulitaistelu kuului läpi sateenkin, ja noin
2 km:n päähän Kuuttivaaraan saapuva luutnantti
Filpun joukkue sen kuuli, mutta kun se vauhtiaan
kiihdyttäen noin 20 minuutin kuluttua saapui pai-
kalle, se totesi vain kolme paloa, saunan jo ollessa
pienenä nuotiona. Riihen luona oli kolme kaatu-
nutta poikaamme, kaikki päät murskana. Metsi-
kössä tien luona sananjalkain alla oli yksi, tajuton
Kiuru. Hän oli ryöminyt sinne, pois saunan pala-
vasta läheisyydestä, mutta eli vielä. Saunan luona
on vielä kaksi kaatunutta ja kellarissa kahden ri-
saiset riekaleet. Kun lopulta oli riihikin palanut
luki surullinen Filppu siellä viisi palanutta kekä-
lettä, ihmisruumista.

Johanssonin selittämänä myöhemmin sai rouva
Laakkonen miehensä palaneen ruumiin, se oli ol-
lut lähinnä kynnystä.

Uusi kirjoituskilpailumme

Palkintoina 60 000 markkaa

Viime numerossamme julistimme uuden kirjoituskilpailun
lukijoillemme. Lehtemme lukijapiiri on viime vuoden kirjoitus-
kilpailun ajoista hyvin paljon kasvanut, ja näiden uusien luki-
joitemme joukossa on varmasti hyvin monia, joilla on kerrot-
tavaa rintamakokemuksistaan.

Kuten lehtemme viime numerossa — jossa on tarkat kil-
pailuohjeet — mainittiin, jaetaan kilpailussa 15 rahapalkintoa
palkintosumman ollessa yhteensä 60 000 markkaa. Lisäksi jae-
taan lohdutus-palkintoina 15 lehtemme joko v:n 1958 tai 1959
vuosikertaa. Kilpailu päättyy 15.6.1958.

Etulinjojen tapahtumat ovat aina mielenkiintoisia. Henkilö-
kohtaiset muistelmät olisi saatava talteen niin suuressa määrin
kuin mahdollista, ne elävöittävät virallisia historioita ja niillä
on häviämätön arvo. Näissä merkeissä olemme siis uuden
kirjoituskilpailumme julistaneet, ja uskomme sen saavan
ainakin yhtä runsaan osanoton kuin viime vuotinenkin kilpai-
lumme.

**Tartu siis kynään ja osallistu
kilpailuumme!**

Massavointia Wiipurin- lahdella

Uudenmaan Rakuunarykmentin eskadroonat joutuivat vetäytymään uimalla Wiipurin Ravansaaresta mantereelle noin puolen- toista kilometrin pituisen matkan vihollisen koko ajan ahdistassa heitä tulellaan.

TUSKIN eskadroonamme oli ehtinyt saada täydennystä sekä miehistön että aseiden osalta, tuskin se oli ehditty uudelleen järjestää taistelunmukaiseksi, kun se jälleen — varustettuaan muutaman päivän asemia Säkijärven pitäjässä — joutui taistelu tehtäviin. Olimmehan suoraan Kannaksen vetäytymistästeiluista saapuneet autokuljetuksena kesäkuun 20 päivään mennessä 1944 tänne Wiipurin länsipuolelle, nähneet viimeisen näkymän Torckelin linnasta ja sen huipussa liehuvasta sinirivistä päästäksemme lopen väsyneinä ja nälkäisinä viettämään rauhallisen yön. Kuitenkin muutaman päivän jälkeen määrättiin 4./URR:n joukkueet osittain Suonion- ja Esisaariin, osittain Ravansaaren. Vahvennetun joukkueeni kanssa jouduin vastaamaan viime mainitun saaren pohjoispään puolustuksesta. Eskadroonan komentopaikka asetettiin saaren mantereenpuoleiselle rannalle, johon luutnantti Tasa asettui. Kuljetus saaren tapahtui moottoriveneillä, joiden tuli ilmavaaran takia pysytellä koko ajan saarten suojassa.

Ravansaari, joka ennen sotia oli kuulunut yhtenä linnakkeena Wiipurin suojana olleeseen rannikko- puolustusketjuun, sijaitsee aivan Uurasta vastapäätä.

Viimemainitusta sen erottaa syvä salmi, joka ka- peimmalta kohdaltaan on satasen metriä leveä. Oli luonnollista, että tälle, pääpuolustuslinjaan kuu- luvaksi määrättylle saarelle, keskitettiin tarpeeksi tu- livoimaa jo Uuraaseen edenneen vihollisen mahdol- listen mähinnousujen varalta. Niinpä tukikohtaan sain kaksi pst-kivääriä ja kaksi konekivääriä, jotka saaren rantaviivalle sijoitettuina olivat suunnatut salmen yli.

Ensimmäiset päivät kesäkuun lopulla kuluivat suhteellisen rauhallisesti. Asuimme kalastajien jät- tämissä taloissa ja suoritimme kenttävarustustöitä. Laskimme leikkiä taloistamme ja väittelimme siitä, kenellä on paras talo käytettävänä. "Osoitteeni" siihen aikaan oli muistaakseni Uuraantie 8. Saaren selväpiirteinen asemakaava oli myös uutta soit- rämpiä miehille, ja suurta hilpeyttä herätti eräänä aamuna naapuritukikohdan päällikkö, luutnantti Touko Viinämäki ilmestyessään päivänvarjoineen Ravansaaren "esplanaadeille".

Mutta kauan emme saaneet elellä rauhassa. Jo seuraavina päivinä alkoi krh-tuli kuulua "päiväpal- velusohjelmiumme". Vihollinen näytti noudattavan sotilaallisen täsmällisiä aikamääriä keskityksissään, koska alussa tiesimme melkein aina hetken, jolloin oli syytä mennä suojaan. Muutamien majoituksessa käytettyjen talojen saatua osumia — paljastava savu kaiketi oli juorunnut niissä asuttavan —, muutimme majoilemaan etulinjan kuoppiin ja kellareihin. Tu- kikohtani alueella oli suuria betonisia linnakkeen varastorakennelmia, joista erästä aloin käyttää komentopaikkanani; sinne sijoittui myös tulenjo- hteen radioryhmä.

Kranaattituli kiihtyi päivä päivältä, ja vihollis- miehiä alkoi ilmaantua näkyviin vastakkaiselle ran- nalle, uskaltautuipa joskus joku venekuntakin ve-

Wiipurinlahden saariston puolustajia levossa

sille yrittämään salmen ylitystä. Tällaisten ampuminen upoksiin muodostui meille aluksi mielenkiintoiseksi urheiluksi, mutta yritysten saatua suuremmat mittasuhteet oli siitä urheilu kaukana. Niinpä 1. 7. vastaisena yönä oli ensimmäinen suurempi hyökkäys, jota tuki voimakas tykistö- ja krh-tuli. Ammuttuamme useita veneitä upoksiin, missä toiminnassa varsinkin pst-kiväärit osoittautuivat erinomaisiksi aseiksi panssaroituja veneitä vastaan, antoi vihollinen aamulla meille jonkun tunnin hengähdystauon, aloittaakseen myöhemmin hyökkäyksensä uudelleen kahta kiivaampana.

Näissä taisteluissa todettiin jälleen se slaavilainen itsepitaisuus ja kylmäverisyys, mikä venäläisille on ollut ominaista: huolimatta kiivaasta torjuntatulestamme ja saamistaan osumista, venekunnat eivät hellittäneet yritystään, vaan veneiden upotessa miehet uivat maihin — meidän puolellemme ja oleilivat tuntikausia suojaavan laiturin alla vedenrajassa. He käyttivät niin ikään kuolemaa halveksivia uimareita, jotka vetivät vajerin ensin salmen yli ja tätä hyväksi käyttäen hinasivat panssariveneitä, joiden miehistö makasi tiukasti veneiden pohjalla. Näissä taisteluissa sai luutnantti Viinamäki sankarikuoleman; kranaattisirpale selkään teki lopun tämän urhean soturin elämästä. Omat tappiomme olivat voimakaisiin keskityksiin nähden suhteellisen vähäiset.

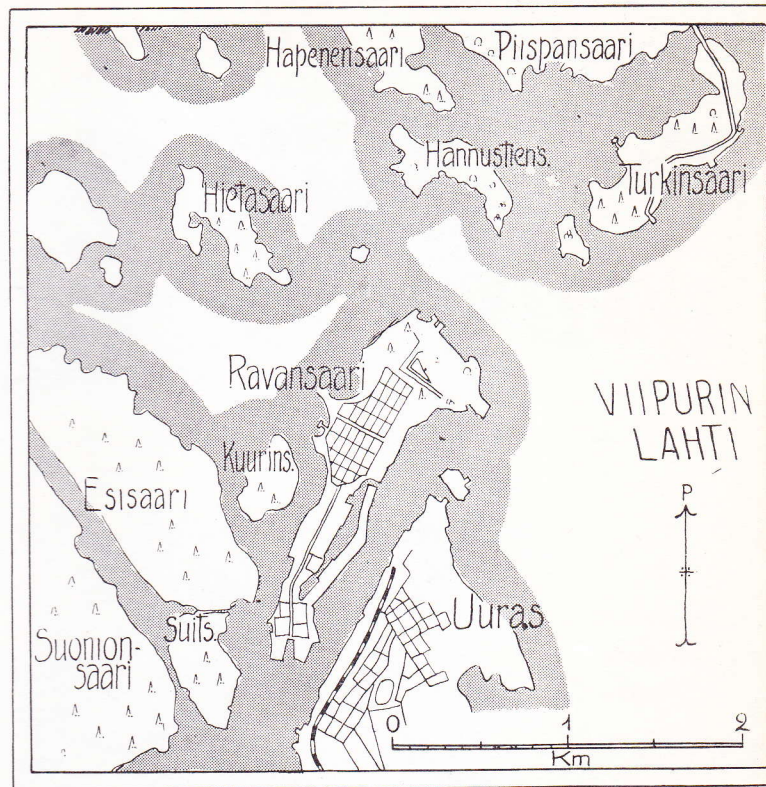
Hyökkäyksiä jatkui toistuvina aaltoina pari päivää. 3. 7. saapui joukko saksalaisia upseereja ns. Greif-divisioonasta, joka juuri oli siirretty Narvan rintamalta Suomeen, ottaakseen vastaan saaren puolustuksen. Tukikohtaani ilmestyi muuan hauptmann, todennäköisesti patterinpäällikkö, johtamaan tykistön tulta. Yön aikana totesin saksalaisten tulenjohtoon huomattavasti hitaammaksi kuin meikäläisten, eikä sama tulenjohtaja kyennyt johtamaan kuin yhden patterin tulta.

Yöllinen keskitys oli tosiaan valtava; paitsi kentätykistöään käytti vihollinen myös laivastoyksiköiden tulta, joka kohdistui pääasiassa Suonionsaareen. Aamulla, ummistettuamme silmiämme yön aikana tuskin hetkeksikään, tulivat ilmavoimat mukaan. Silloin aavistin, että nyt pyrkii vihollinen läpi hinnalla millä hyvänsä...

Tuskin onkaan aamu (4.7.) valjennut, kun taistelu jo on täydessä käynnissä. Pommilaivue toisensa jälkeen jyrisee yli asemien kaataen lastinsa mereen, tykistö- ja krh-tuli kiihtyivät kiivaimmilleen, ja veneitä, lukemattomia veneitä on salmi täynnä. Savuverho laskeutuu rantaan, pst-kiväärit louskuttelevat laukauksiaan, konetuliaseet laulavat vimmatusti. Kuitenkin näyttää vihollinen pääsevän saaren eteläpäähän. En kuule ääntäni antaessani käskyjä, pyydän tulenjohtajilta tykistön tulta, mutta radioyhteys ei toimi — yhä uusia veneitä, panssaroituja syöksyveneitä ja kuljetusaluksia ilmestyy salmeen. Sirpaleet lentävät vonkuen korvissa ja betoni lohkeilee linnakkeissa.

Olemme tj-paikalla tähyttämässä ja seuraamassa tilanteen kehitystä.

Silloin yhtäkkiä saapuu Tasan lähetti komento-paikasta, hän on juossut läpi kranaattisateen ja on

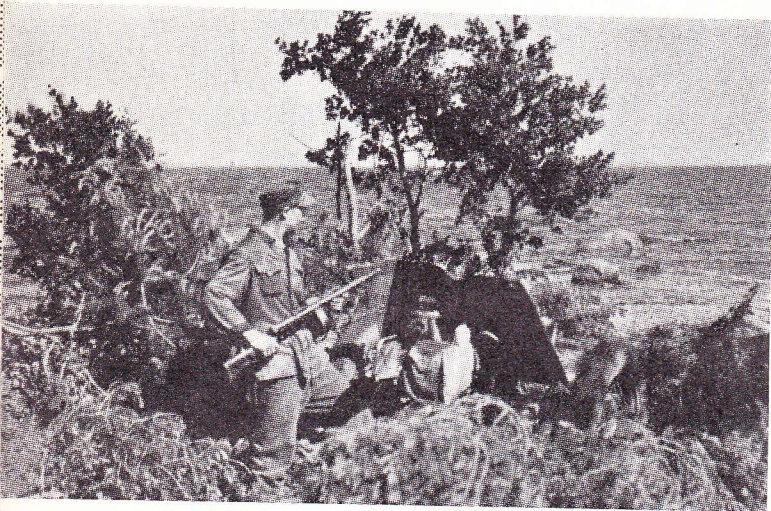

aivan valkoinen, silmät seisoen päässä hän toistaa vain, että on jätettävä saari ja pelastauduttava mantereelle. Annan käskyn irtaantumista, jätän ryhmän varmistamaan ja käsken kokoontua rantaan. Tykistön tuli alkaa heikentyä, se on merkinä siitä, että vihollisia on jo maissa, samaa todistaa lähenevä kp-tulikkin naapuritukikohdasta. Muistan saksalaiset, joille kukaan luonnollisesti ei ymmärrä selostaa tilannetta, huudan heille ilmoituksen irtautumisesta, heidän kyselyihinsä vastaan vain tulleen käskyn.

Nopeasti vain rantaan... Siellä huomaan varalle kerättyjen veneiden olevan rikkiammuttuja. Rantaan ehtineet mieheni jo yrittävät rynnätä yhteen, mutta se upooa jonkun metrin päässä rannasta. Määrään rauhallisen alikersantin muutaman miehen kanssa huolehtimaan vetäytymisen varmistamisesta. Suurin osa miehiä heittää jo vaatteet päältään ja lähtee kallaamaan... Huolimatta kehoituksistani odottaa mahdollisesti saapuvia veneitä yhä useampi seuraa ensimmäisten esimerkkiä. Ohi ajaa muutamia veneitä, joista huudetaan veneiden olevan rikki myös naapurissa ja vihollisen maissa... Saksalaiset lyövät radionsa rikki rantakiviin ja yrittävät naapuritukikohtaan. Käsken heittää aseet mereen, itse aion odottaa vielä, mutta konepistoolisarjat lähenevät, taloja palaa saarella ja maataistelukoneet ovat ilmestyneet merelle. Silloin käsken partion pois ja heitettyäni aseeni mereen ja saappaat jalastani, astun veteen... Olen aivan varma, etten jaksu uida tuota yli kilometrin pituista matkaa villapaidassa, kesäpuserossa ja paksuissa housuissa, mutta eihän rannallekaan voi jäädä. Yhä uusia maataistelu-

▲ Ravansaaresta mantereelle uimalla saapuneita URR:n miehiä
▼ Vartiomies Viipurinlahden rannalla

koneita kiertelee ampuen ja pommittaen veneitä, heittäydyn uimaan ja huudan ohiporhaltaville miehille kehoituksen uida rauhallisesti, hätiköimättä. Pommien räjähdykset vedessä tuntuvat paineaaltoina, ja ajattelen mielessäni, milloin saareen ehtinyt vihollinen tuo konekiväärin rantaan ampumaan vedessä näkyviä päitämme. Jonkun sata metriä uituani, mielessä koko ajan väikkyen mahdollisuus viimeisistä elonhetkistä, kuulen takaa tuskanomaisia karjahduksia ja ehdin nähdä kahden uimarin vajoavan syvyyteen. On turha enää yrittää pelastaa heitä, he ovat löytäneet sankarihautansa Suomenlahden aalloista. Paikalle saapuvan moottoriveneen miehille huudan kehoituksen pelastamaan väsyneitä uimareita. Joitakin heikompia ehditään vetää täpötäyteen veneeseen. Mikä suuri ilo nähdä ystäväni luutnantti Hanströmin elävien kirjoissa. Hän huutaa minulle jotain ja heiluttaa kättään, hänen veneeseensä näkyvät saksalaisenikin pelastautuneen. Tämän veneen perässä uin viimeiset sadat metrit.

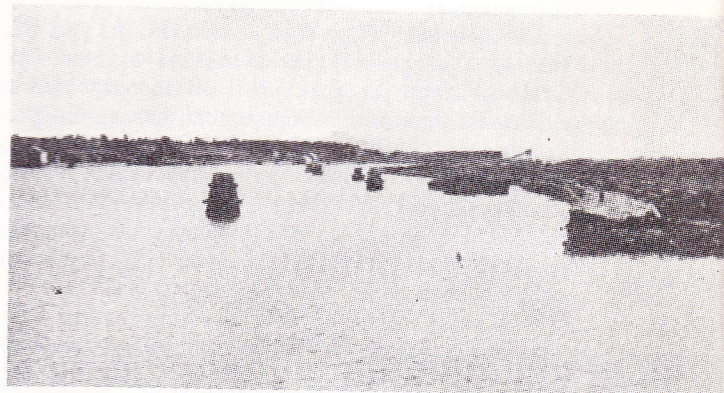
Yrittäessämme nousta maihin erään niemen rantaan huudetaan toisesta niemestä varoitushuutoja: ranta on miinoitettu. Lopulta vihdoinkin pääsemme maihin. Me uimarit alamme jo kangistua, ja vaatteeni tuntuvat kiinniliimautuneilta. Kelloni, joka

jäi ranteeseeni on pysähtynyt, se osoittaa 11.45, karttalaukkuni rahoineen päivineen on pudonnut. Monen uimarin näen kantavan suussaan kelloaan ja lompakkoaan.

Savukkeet ovat tietenkin aivan märkiä. Saan joltain vastaantulevalta tupakan, muistuu mieleen hetkeen sopiva lause: "Omnia mea mecum porto." ("Kaikki mitä omistan, on minulla mukana")

Marssi tämän jälkeen pitkin metsiä alituisen ilmavaaran uhatessa ja muutaman kerran pommituskohteeksi joutuessammekin oli omalaatuinen elämys. Kulkihan siinä eskadroonan yksi joukkue melkein sataprosenttisesti alastomana tuntolevyt vain miesten kaulassa roikkuen. Vastaantulijat näkivät tässä tragikoomisessa näyssä jotain humorististakin, mutta meitä ei naurattanut. Paljain jaloin marssiminen iltamyöhällä pitkin soraisia teitä, juuri uittuaan elämänsä pisimmän matkan, ei ollut hauskaa...

Joskus sitten pääsimme huollon majoitusalueelle, missä saimme keittomuonaa, missä meidät vaate-tettiin ja missä saimme nukkua. Kohta tuntui äskeinen uintiretkemme olleen vain kauan sitten nähtyä pahaa unta.

▲ Uuraan salmi
▼ Näkymä Turkinsaaresta Ravansaareen

"HILJAA, POIKA, ÄLÄ HERMOSTU"

HEIKKI KUOKKANEN

Seuraavan kirjoituksen kirjoitti sodan aikana kadetti Heikki Kuokkanen Kadettikoulussa ollessaan ainekirjoituksen tehtävänä. Hän kuvaa siinä 5. 8. 1941 Nuijamaan Konnunkylässä suoritettua jännittävää partioiretkeä, johon hän osallistui. Heikki Kuokkanen kaatui vänrikkinä Viipurin Hietalassa 22. 6. 1944.

ON HEINÄKUUN loppupuoli 1941. Jääkärijoukkueen teltalla puuhaillaan iltahämärässä, valmistaudutaan "yötöitä" varten. Korvikenuotion ympärillä puhdistetaan konepistooleja, täytetään lippaita ja laitetaan käsikranaatteja valmiiksi. Partion johtajaksi on määrätty helsinkiläinen alikersantti John Sahlström, lyhyesti Jonne. Hän on nuori, noin 25 vuoden ikäinen, mutta on ehtinyt olla jo merillä pari vuotta ja sen jälkeen yritteliäänä miehenä kauppiaanakin Helsingissä. Aina reippaana ja innokkaana partiomiehenä hän on voittanut kaikkien suosion ja luottamuksen. Tällä kerralla minua, vasta pari viikkoa joukkueessa ollutta kuopusta, onnistaa, sillä pääsenhän Jonnen mukaan partioon. Lisäksi tulevat mukaan jääkärit Tyynelä ja Kukkonen. Joukkueenjohtaja kuuluu juuri selittävän partioitehtävää Jonnelle:

— Heti kun kuu menee pilveen, lähдете ylittä-

mään aukeata, ja kun kuu tulee esiin, makaatte aivan liikkumattomina.

"Porukka" nousee pyörilleen ja lähtee ajamaan kapeata polkua kohti etulinjaa. On hyvin hiljaista, vain silloin tällöin joku pk-sarja rikkoo kesäillan rauhan. Jätämme pyörät erään mäen alle ja jatkamme matkaa jalkaisin kohti tukikohtaa, jossa kerromme viimeiset uutiset ja paikalliset vitsit. Selittelemme omaa reittiämme ja kyselemme viime tietoja vihollisista. Kuljemme sitten hiljaa kuulovartion luo, jossa sovitaan tunnussanasta ja otetaan vastaan vartiomiesten "tuurintoivotukset".

Edessämme on noin 200 metriä leveä niittyalue, jonka takana metsän reunassa on vihollisen asemat. Tuossa kansakoulumetsikön vasemmassa nurkassa on bunkkeri, joka on herättänyt mielenkiintomme ja saanut meidät "yöjalkaan". Jonne lähtee ryömiään pitkin matalaa ojanpohjaa, joka johtaa kohti vihollisen estettä. Minä seuran perässä raahaten mukanani neljän kilon kasapanosta, takanani matalat Tyynelä ja Kukkonen kuin ennen pikkupoi-kina omenavarkaissa käydessä. Etenemme mahdollisimman varovasti. On varottava kahisuttamasta pajupensaista, joita kasvaa ojan reunalla. Jokainen käden ja jalan siirto on pehmeä ja joustava. Jonne edessä haravoi kädellään jokaista epäilyttävän näköistä turvetta ja löytääkin pari "penaalia", vihollisen vihreätä polkumiinaa, jotka nostaa varovasti ojan reunalle ja jatkaa matkaa.

Tulee ojen risteys. Tähän jäävät Tyynelä ja Kukkonen takavarmistukseksi, sillä on enemmän kuin todennäköistä, että myös vastapuolen partioita on ulkona. Lähdemme Jonnen kanssa kahden eteen-

päin. Jo onkin vihollisen kolmirivinen piikkilankaeste aivan nenän edessä. Makaamme pitkän aikaa aivan hiljaa ja kuuntelemme: vain kaukaa tieltä kuuluu ratsun aiheuttama kopina, etulinja on aivan hiljaa. Jonne kaivaa vyöltään piikkilankasakset, kääntyy selälleen ja alkaa katkoa lankoja poikki yhden kerrallaan. Naks, naks, se ääni kuuluu hiljaisessa yössä peloittavan kovaa. Kunhan ei vain vihollinen huomaisi mitään. Minulla on suoraan sanoen melko ontto tunne vatsan pohjassa, maatesani siinä keskellä niittyä, noin 40 metriä vihollisen asemasta. Mutta Jonne on kuin kotonaan, kömpii vain syvemmälle sisään esteeseen, ja pian onkin aukko jo valmis.

Ryövimme läpi, mutta kirottu kuu! Yht'äkkiä se valaisee koko maiseman! "Tätä se nyt vielä puuttui", tuhahtaa kaverini ja käskee painautua aivan matalaksi, minkä toimenpiteen välttämättömyys on minullekin selvinnyt hyvin nopeasti. Siinä nyt makaamme kuin lutikka sängyn raossa ja odottelemme kuun pilveen menoa. Yli puoli tuntia saamme maata vierekkäin nurmikolla aivan hievahtamatta. Vasen jalkani rupeaa puutumaan. Siirrän sitä hiukan, jolloin ruoho kahahtaa jonkin verran.

— Hiljaa poika, älä hermostu, kuiskaa kaverini isällisesti, kaivaa Figarol-askin taskustaan ja tarjoaa sitä rauhoittavasti irvistellen.

Vihdoin kuu on taas pilvessä, ja matka jatkuu. Bunkkeri on etuvasemmalla noin 60 metrin päässä. Nyt ei ojakaan enää ole suojana, vaan täytyy nousta saralle. Edestä kuuluu aseiden kalinaa ja hiljaista mulinaa. Parivartio tuntuu siellä keskustelevan aivan rauhassa, tietämättä meidän hiippailijoiden hommista mitään.

Nyt olemme noin 20 metrin päässä edessä hämmöittävästä pesäkkeestä. Tässä Jonne ottaa kasapanokseni sanoen:

— Jää sinä tähän ja täräytä heti vastaan, jos minua ammutaan.

Hän ottaa kasapanoksen käsiinsä, ripustaa konepistoolin kaulaansa ja lähtee matelemaan kohti bunkkeria. Jos tuota nyt ei huomata, niin se on ihme! Ruohikko on niin matalaa, vain noin 30 sentin korkuista, että etenevä mies erottuu selvästi. Minä makaan siinä pajupuskan vieressä ja koetan parhaani mukaan katsoa, mistä ääni oikein kuuluu.

Nyt on toverini aivan bunkkerin seinän vieressä, kohoa hitaasti polvilleen, vetää kasapanoksen narusta, tyrkkää panoksen sisään ampuma-aukosta ja ponnahtaa nopealla syöksyllä viereeni. Siinä samassa leimahtaa koko tienoo valoisaksi kuin päivällä, ja kuuluu kova räjähdys. Ilmanpaine lyö kasvoihini. Kivi- sekä betoninkappaleita lentelee ympärillämme. Tämä kaikki on tapahtunut muutamassa silmänräpäyksessä. Ponnahtamme ylös ja juoksemme esteelle, mutta aukkoa ei löydy mistään. Tuota silmänräpäystä en unohda milloinkaan: me kaksi vihollisen aseman edessä, piikkilankaesteen eroittaessa "ei kenenkään maasta". Hapuilemme pimeässä pitkin estettä, vaatteemme repeilevät ja kätemme ovat täynnä haavoja. Oikealta nousee pari haamua ylös kuopistaan, mutta muutapa ne eivät

ehdikään, ennenkuin Jonnen konepistooli räsähtää, ja ukot kellahtavat takaisin maahan.

Nyt alkaa jo olla kiire! Kuuluu huutoa ja töminää, vihollisia ryntää korsuistaan asemaan. Yhtäkkiä kuulen kuiskauksen: "Tässä se on", ja Jonne nykäisee minut aukosta läpi ja pitkälleen ojaan, eikä yhtään liian aikaisin, sillä vihollisen konekivääri alkaa pyyhkiä oikealta aivan räjäyttämämme bunkkerin eteen. Muutkin konetuliaseet ampuvat pitkin peltoa, mutta eivät osu. Pahin on jo ohi, olemme esteiden ulkopuolella. Ryövimme nopeasti oijen risteykseen, jossa Tyynelä ja Kukkonen ovat meitä jo hartaasti odotelleekin.

Palaamme kuulovartion kautta, ja meistä tuntuu, että se on aivan kotirintamalla, niin suuri on helpotuksen tunne äskeisen esteissä räpistelyn jälkeen. Juttelemme kuin muina miehinä aivan rauhassa, niin että vartiomiehet jo varottavat liiasta äänekyydestä. Vihollinen ampuu pellolle aivan umpimähkään, ja vielä puolen tunnin kuluttuakin kuuluu äkäisiä pk-sarjoja.

Paluumme käy nopeasti. Pian olemme taas tellassamme, joka tuntuu entisestään kodikkaammalta, etenkin kun heti kärkeen tarjotaan pakinkannellinen oikeata milkki-korviketta. Jonne mörähtää vain:

— Pirunmoinen rytky, täytyy myöntää, ryhtyen sitten kaivelemaan eilen tullutta siviilipakettiaan.

Tämän jälkeen Jonne teki vielä monta partio-retteä ja oli hyökkäyksessä aina kärjessä konepistoolineen, kunnes elokuun viimeisenä päivänä kaatui ryhmänsä edessä hyökättäessä kohti Inon mottia. Tämän rehdin toverin muisto säilyy sen jääkärijoukkueen joukossa, jossa hän kerran taisteli ja miehen lailla kaatui.

NYT OLI Er.P 10:N

VUORO ISKEÄ.

SITÄ ODOTETTIIN,

MUTTA ODOTUS

TOI PETTYMYKSEN

IV Armeijakunnan vaiheita
Talvisodassa

SUOJÄRVEN YMPÄRISTÖN tieverkostoon on jo aikaisemmin tutustuttu.

Järven pohjoispuolella vastasi viivytyksestä eversti-luutnantti V. Räsänen komentama Er.Os.Räsänen, johon ennen sodan puhkeamista kuului vain majuri V. Paloheimon Vahv.Er.P 10. Olosuhteiden pakosta oli pataljoona hajoitettuna melkoisen laajalle alueelle. Sen 1. K:n pääosat olivat Kotajärven—Hyrskylän mutkan—Pyhäjärvien välillä, ja loput komppaniasta vartioivat rajaa Kaitajärvestä Unusjärveen saakka. 2./Er.P 10 oli Leppäniemessä ja huolehti Kaksinaisiin johtavasta tiestä, kun taas yksi 3./Er.P 10:n joukkue Heinäselästä käsin varmisti Lapinjärven tien. 3.K:n pääosat suorittivat kenttävarustustöitä Suojärven pohjoispuolella ja 9./KTR 13 paranteli tuliasemiaan Vuonteelen kylästä noin 2,5 km kaakkoon. Lisäksi kuului pataljoonaan yksi jaos vanhanmallisia jalkaväkitykkeitä, jotka olivat Kaksinaisissa, ja joukkue pioneereja, jotka suorittivat miinoituksia ja rakensivat murreksia rajalta johtaville teille.

Sissitoimintaa silmälläpitäen oli IV AK:n komenta- ja lähettänyt Riuttavaaraan 8./JR 37:n, mutta komppania alistettiin majuri Paloheimolle vasta 30.11.

Tolvajärven seuduilla olivat kylläkin lisäksi Er.P 112, komentajana kapteeni L. Tiilus, ja majuri J. E. Saarwan komentama PPP 7, mutta ne olivat IV AK:n komentajan johdossa.

YH:n aikana oli rajan takaa saatu venäläisistä joitakin hajanaisia tietoja. Näytti siltä, että Tsalkin seuduille, Naistenjärvestä itään, oli keskitetty yhtymä, jota täydellä syyllä voitiin arvella divisioonan suuriseksi. Sodan puhjetessa tämä osoittautui todeksi.

Sadepuku

VILLE

... koiranilmallakin
kuivana
kiireestä
kantapäähän

Ketterä liikkuminen metsissä, pelloilla, vesillä — jopa pyöräillessä — on hankkinut notkealla VILLE-sadepuvulle jo tuhansia ystäviä.

3200:— normaalikoot

takki 1.900:—, housut 1.300:—

väri musta

Varatkaa VILLE

jo poutapäivinä!

NOKIA

Suomen Gummitehdas Osakeyhtiö

Marraskuun 30. päivänä ylitti vihollinen täälläkin rajan. Se eteni samanaikaisesti kaikkia kolmea, rajalta länteenpäin johtavaa tietä pitkin, ja pian voitiin päätellä, että jokaisella tiellä oli vahvennettu rykmentti. — Kysymyksessä oli tosiaankin kokonainen divisioona, jonka numeroksi selvisi 139.D.

Rajan pinnasta lähtien ryhtyivät Er. P 10:n pienet osastot sisukkaasti vastustamaan hyökkääjää, jonka eteneminen tämän takia olikin aamutunteina hidasta, niin että keskipäivään mennessä oli menetetty maastoa vain jokunen kilometri. Sitkeän viivytäjän edessä oli vihollisen täytynyt tämän tästä levittäytyä pakoittaakseen suomalaiset saarrostopuhkalla irtautumaan. Yksikin pikakivääri saattoi pysäyttää alussa rykmentin, kunhan se vain oli mukavasti sijoitettu.

Iltapäivän kuluessa alkoi ylivoima päästä oikeuksiinsa. Viivytysasemat oli jätettävä yksi toisensa jälkeen, ja pimeän tullessa olivat viivytysosastot vetäytyneet jo Jehkilään saakka. Leppäniemestä luopuminen vaikutti myös Suvilahden suunnan taisteluihin. Kylää tyhjentäessä havaittiin näet vihollisen suuntaavan joukkojaan sieltä etelään johtavalle tielle, taisteluosasto Teitisen sivustaan. Jos kohta III/JR 34 pystyi uhkan torjumaan, oli sillä määrätty vaikutuksensa eräisiin johtoportaisiin.

Tuli pimeä, mutta se ei lopettanut taistelutoimintaa. Vihollinen levittäytyi yhä laajemmalle, se ei enää edennyt rivistöinä, jotka pikakivääri olisi voinut pysäyttää. Yön 30. 11./1. 12. kuluessa oli luovuttava Jehkilästäkin. Vetäydyttiin Varpakylään, jonne kaikki Er. P 10:n eri tahoilla taistelleet osat aamuun mennessä kokoontuivat. Vain 1./Er.P 10 puuttui. Se oli hajanaisina osina marssimassa pitkältä varmistuslinjaltaan Vuonteleen kylään, omaan kokoontumispaikkaansa.

Joulukuun 1. päivän valjetessa olivat majuri Paloheimon komentaman Er.P 10:n pääosat miehittäneet Varpakylän viivytysaseman. Aseman edessä levittäytyi aukea maasto, joka olennaisesti helpotti puolustusta. Eteläpuolella oli useamman kilometrin pituinen Tjouskunnieni. Er.P 10:stä koilliseen oli nyt sille alistettu 8./JR 37, joka Riuttavaarasta Moisiovaaran kautta vetäydyttyään oli pysähtynyt jonkun kilometrin päähän viimeksi mainitusta paikkakunnasta lounaaseen.

Vihollinen hyökkäsi! Sen voimat näyttivät kasvavan ikäänkuin silmissä, mutta se lyötiin takaisin, osittain tulella, osittain vastaiskuilla ja aukeassa maastossa "kaatui vihollista kuin heinää", kuten majuri Paloheimo puhelimesta ilmoitti. Mutta iltapäivällä alkoi tuo ainainen saarrostopuhka taas vaikuttaa. Kohta Leppäniemen valtaamisen jälkeen oli vihollinen lähettänyt joukkojaan jätse Tjouskunnimeen, ja nämä alkoivat nyt parveilla pataljoonan oikealla sivustalla. Vasemmallaakaan eivät asiat olleet hyvin. Moisiovaarasta lähestyi vihollisosasto, jota 8./JR 37 ei pystynyt pysäyttämään. Tällaisten olosuhteiden vallitessa oli asema jätettävä, vaikka se rintamassa näytti hyvin kestävä. Vielä välilläkin taistellen Er.P 10 siirtyi Suojärven luoteispäähän, Lylynvaaran viivytysasemaan.

Jo silloin, kun vihollisen todettiin lähettävän joukkojaan Leppäniemestä jälle, avattiin Annantehtaan padot. Vesi nousi nopeasti Suojärven jäälle, sitä oli kohta 15 sm, ja se pysytti vihollisen, muutamaa epä-

onnistunutta yritystä lukuunottamatta, kovalla maapeurällä. Suurempia yrityksiä ei jätse lähiaikoina tarvinnut odottaa.

IV AK:n kokonaistilanteen kannalta oli Lylynvaaran viivytysasema tärkein kaikista Suojärven pohjoispuolella olevista, sillä sen takaa erosi Tolvajärven tiestä etelään Annantehtaalle johtava tie, ja sehän vei Suvilahden joukkojen selustaan. Olisi odottanut, että Er.Os.Räsäsen komentaja olisi kynsin hampain pitänyt siitä kiinni, mutta useinhan odotus tuottaa pettymyksen.

Yöllä 1/2. 12. hyökkäsi vihollinen vahvoin voimin Lylynvaaran asemaa vastaan ja pääsi sisäänmurtoon. Vastaiskulla yritettiin heittää se takaisin, mutta pimeässä tämä epäonnistui, voimatkin olivat vähäiset ja väsyneet. Sisäänmurto laajeni läpimurroksi, ja Lylynvaarasta täytyi luopua, kun apua ei saatu. Sitä oli odotettu jo päivällä, sillä tiedettiin Er.P 112:n tulleen alistetuksi everstiluutnantti Räsäselle jo 30. 11.

Er.P 10 vedettiin yhtä päätä Ägläjärvelle lepoon, vain 1./Er.P 10 jäi Vuonteeseen. — Vihollisjoukkoja työnnettiin etelään, Annantehtaalle.

Joulukuun 2. päivän aamuna oli autokuljetuksin paikalle tuotu Er.P 112 miehittänyt Aittojoen viivytysaseman. Kuten edellä mainittiin, se oli alistettu Er.Os. Räsäselle. Tämä yksikkö oli vanhemmista ikäluokista kokoonpantu täydennyspataljoona, KT-P 13, joka nyt joutui suorittamaan taistelutehtävää. Sen varustus oli puutteellisempi kuin muiden kenttärmeijan joukkojen ja koulutus melkein olematon; miehet oli aikanaan siirretty kutsuntatilaisuudesta suoraan nostoväkeen. Pataljoona oli siis tarkoitettu käytettäväksi taistelujoukkojen täydennykseksi eikä suinkaan yhtenäisenä taisteluosastona, mutta pakko ei sanele lakeja.

Everstiluutnantti Räsäselle alistettiin vielä PPP 7, joka kello 7.30 alkaen oli saapumassa Ägläjärvelle. Ei ollut tämänkään pataljoonan varusteissa kehumista. Suksien puutteessa ja kova kiire kun oli, miehistö kuljetettiin autoissa. Kuormasto seurasi jäljessä verkkaista tahtiaan, hevoset kiskoivat perässään kärryjä, kun rekiä ei ollut vielä saatu. Ja tietysti puuttuivat ahkiotkin, eihän niitä ollut kannattanut rauhan aikana valmistaa lähes tulkootkaan riittävästi. — PPP 7 ryhtyi jatamaan Ägläjärven viivytysaseman kenttävarustustöitä.

Iltapäivällä, kohta puolen päivän jälkeen, hyökkäsi vihollinen Vuonteelta vastaan. Pari tuntia 1./Er.P 10 piti sisukkaasti puoliaan, mutta sitten pakottikin saarrostus taas irroittautumaan. Vetäytyminen tapahtui niin nopeasti, että kosketus menetettiin. — Komppania siirrettiin pataljoonansa yhteyteen Ägläjärvelle.

Joulukuun 3. päivänä oli Er.Os.Räsäsen hyökättävä, tavoitteeksi oli määrätty Suojärven luoteisranta. Oli saatava Annantehtaan tie uudelleen haltuun. Er.P 112, joka yön ja aamun kuluessa oli suorittanut tiedustelua, lähetti ilmoituksen, että Vuontele oli vapaa vihollisista. Taas sama ilmiö, jonka olemme jo tavanneet sekä Uomaan tiellä että Suojärven eteläpuolella. Vihollinen vaihtoi etulinjassa olleita joukkojaan verekisiin.

Vahv. PPP 7 lähti majuri Saarwan johdolla liikkeelle kello 10.30. Eteneminen tapahtui hitaasti ja varovaisesti, tiedustelukin lienee unohtunut, kun tie-

dettiin vihollisen olevan jossain Vuonteleen itäpuolella. Aittojoki ylitettiin, eikä todellakaan ollut ainoakaan vihollista näköpiirissä. Mutta lähempänä se oli kuin mitä oli otaksuttu, jo noin 500 m:n päässä joen sillasta törmättiin siihen yllättäen. Syntyi tyypillinen koostamistaistelu, joka loppui heti alkuunsa. Majuri Saarwan jalkaväki oli kohdannut panssarivaunuja, ja siihen eteneminen luonnollisesti pysähtyi. Järkevänä miehenä majuri Saarwa veti pataljoonansa irti vihollisesta niin kauan kun siihen vielä vastustajan hämmästyttäen hyväksyttäväksi käyttäen oli tilaisuus ja vetäytyi keskipäivän tienoissa takaisin Aittojoen länsirannalle. — IV AK:n hyökkäys oli täälläkin lyöty takaisin, mikäli tässä yhteydessä yleensä hyökkäyksestä voidaan puhua.

Tähän mennessä oli vihollisen havaittu etenevän suhteellisen kapeassa ryhmityksessä maantien molemmiin puoliin, mutta kohta saatiin kokea, että sen etenemismuoto oli tullut leveämmäksi. Se paljastui, kun huomattiin vihollisosastojen tulleen Salonjärven yli Aittojoen länsirannalle, Tjoukunniemen tapaus uusiutui. Mutta tällä kertaa ei asemia tyhjennetty, heikosti koulutettu Er.P 112 kävi vastaiskuun. Pari, miltei kolme tuntia riehui taistelu kiihkeänä, ja niin tuo täydennyspataljoona heitti vihollisen takaisin Salonjärven yli. Kun tilanne oli rauhoittunut, totesivat miehet tyydy-

tykseen vihollisen jälkeensä jättämät ruumisröykkiöt kohtuullisen suuriksi.

Maantien pohjoispuolella oli vihollinen levittäytynyt vieläkin enemmän. Sen joukkoja havaittiin Vegaruksessa saakka joskaan täällä ei mitään merkittävää tapahtunut.

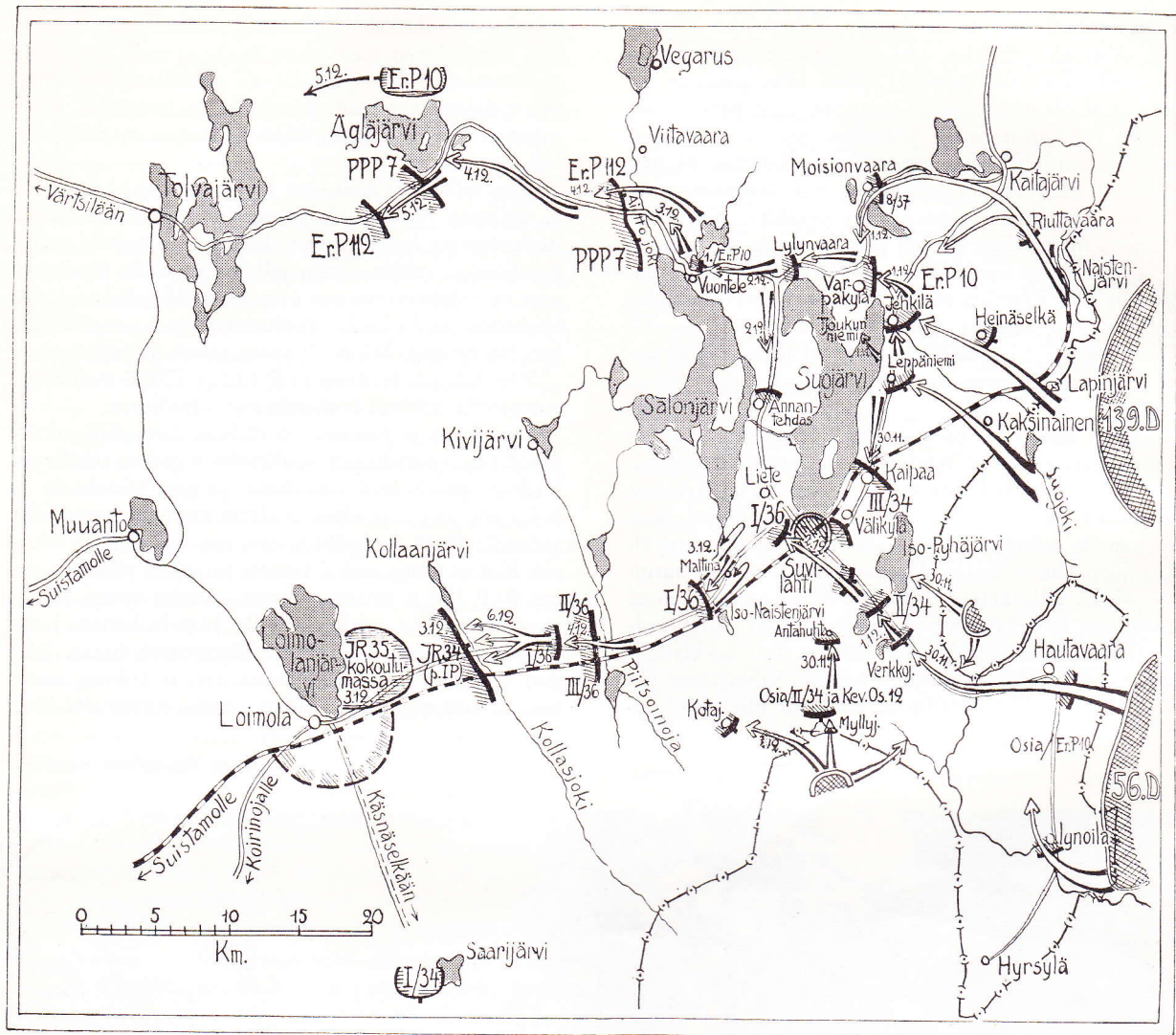
Illan tullen oli Aittojoen länsiranta kaikkialla omassa hallussa. Voiton oli saavuttanut Er.P 112, jonka itseluottamus huomattavasti kohosi, ja täydellä syyllä. Pataljoonaa voitiin tämän jälkeen kohdella täysiarvoisena taistelujoukkoja sen monista heikkouksista, kuten miehistön keski-ikästä, koulutustasosta, varustuksesta jne. huolimatta. Sekin oli suomalainen pataljoona!

Yön 3/4. 12. viettivät Er.P 112 ja PPP 7 asemissaan Aittojoella tiiviissä kosketuksessa viholliseen.

Joulukuun 4. päivänä, jo varhain aamuyöllä, aloitti vihollinen voimakkaan hyökkäyksen pitkin jokilinjaa. Vaikka pataljoonat edellisen päivän taisteluista ja koko yön asemissa oltuaan olivat kaikkea muuta kuin virkeitä, löivät ne hyökkäyksen toisensa jälkeen takaisin. Kolme tuntia riehui taistelu pimeässä yössä, — sitten Er.P 112:n rintama murtui. Aukko syntyi lähelle maantietä, sillan pohjoispuolelle, ja siekailematta heitti vihollinen vereksiä joukkoja läpimurtokohtaan. Niiden hyökkäys suuntautui lounaaseen ja kohtasi maantien n. 500 m:n päässä sillan takana, sattumalta juuri

Vartiomies Vuonteleen maastossa

Tapahtuma-alueen karttapiirros

siinä kohdassa, johon PPP 7:n komentopaikka oli sijoitettu. Koko esikunta kirjureineen, lähetteineen, ajomichineen, kaikkineen temmattiin taisteluun. Majuri Saarwa haavoittui vaikeasti, ja tämä ratkaisi Aittojoen taistelun. Uskomattoman nopeasti tieto komentajan haavoittumisesta tai, kuten aluksi luultiin, kaatumisesta, yhtenäistä johtoa vaille jääneiden pataljoonien keskuuteen. Turvattomuuden tunne valtasi joukot, syntyi hämminkiä ja sekaannusta, jota sokeasti ympärilleen ampuvat panssarivaunut vielä lisäsivät. Paonomaisesti alkoivat joukot vetäytyä asemistaan, ja vain äärimmäisin ponnistuksin saatiin järjestys joten kuten palautetuksi. Tämä olisi tuskin onnistunut, jos vihollinen olisi seurannut, mutta se keskeytti etenemisensä. Näin saatiin löydyt pataljoonat Ägläjärven aseman turviin.

Ägläjärven taistelussa, joka lupaavasta alustaan huolimatta päättyi kirvelevään tappioon, menetti mm. PPP 7 ainakin 7 konekivääriä, 15 teltaa ja joitakin kuorma-autoja.

Yö 4/5. 12. oli rauhallinen, vain partiot kahakoivat etumaastossa. Voittajakin tuntui nuolevan haavojaan,

se ei pystynyt välittömästi seuraamaan voitettua. Ja tarpeen taistelutauko olikin joukkojen järjestämistä varten, muutkin toimenpiteet olivat tarpeen, jotta Er. Os. Räsänen taas seuraavana aamuna olisi taistelukykyinen. Tässä yhteydessä mm. määrättiin PPP 7:n komentajaksi kapteeni R. Ericsson.

Kun joulukuun 5. päivän aamu alkoi valjeta, oli Ägläjärven puolustusvalmistelut saatu loppuunsaoriteituiksi. Viivytystaistelun piti täällä muttua torjuvaksi puolustukseksi, koska Ägläjärvi muodosti viivytyksalueen takarajan. IV AK:n komentaja antoi sittemmin kyllä everstiluutnantti Räsäselle luvan siitä luopua, mutta sitä ennen oli hänelle annettu liioitellun huono kuva tilanteesta. — Ägläjärven aseman oli miehittänyt PPP 7, jonka vasemmalle puolelle oli hyökkäystä varten ryhmitetty Er.P 10. Tällä pataljoonalla iskettäisiin vihollisen oikeaan sivustaan heti, kun sen joukot olisivat kietoutuneet taisteluun PPP 7 rintamaa vastaan.

Odotettu vihollishyökkäys alkoi heti aamulla, mutta yllävän heikoin voimin, jotka helposti saatiin torjuttuiksi. Er.P 10 sai odottaa, sitä ei vielä tässä vaihteessa tahdottu sitoa taisteluun, kun otaksuttiin, että kysymyksessä oli vain väkivaltainen tiedustelu. Tahdottiin saada suuremmat voimat esille, ja pian ne tulivatkin.

Ehkäpä aamupäivä oli antanut viholliselle sen tarvitsemat tiedot, sillä kohta keskipäivän jälkeen alkoi uusi, kokonaan toisen luontoinen hyökkäys. Maantien suunnassa ilmestyi aseman eteen melkoinen joukko, ainakin pari pataljoonaa, kenties kokonainen rykmentti. Sen ensimmäiseen rynnistykseen luhistui edellisenä päivänä järkyttyneen PPP 7:n vastarinta. Jättäen jälkeensä kaikki raskaat aseensa pataljoona lähti hiltittömään pakoon Tolvajärveä kohti. Tämä oli kova isku, mutta taistelua se ei vielä suinkaan ratkaissut. Joitakin kilometrejä taaempaan oli Er.P 112 sulkenut tien, eikä välitön läpimurto näin ollen ollut uhkaamassa. Nyt oli Er.P 10:n vuoro! Sen koottu isku, joka yllättäen kohdistuisi voitostaan varman vihollisen suojattoman sivustaan, ratkaisi taistelun puolustajan eduksi! Mutta uskomaton tapahtui. Majuri Paloheimo antoi pataljoonalleen vetäytymiskäskyn.

Taas oli kärsitty tappio, joka tuntui sitäkin katkerammalta, kun se vaikutti melkein tahallisuudelta. Vihollinen jatkoi häiritsemättä takaa-ajoaan ja yritti vielä samana iltana heittää Er.P 112:n asemistaan Särkijärvellä, noin 5 km:n päässä Ägläjärveltä länteen. Vaikein se saatiin torjutuksi.

Tähän lopetan kuvauksen viivytystaisteluista Tolvajärven tiellä. 5. 12. Ylipäällikkö nimittäin teki päätöksen ottaa tämän suunnan suoraan omaan johtoonsa ja määräsi paikalliseksi komentajaksi eversti P. Talvelan. Tällä tavoin kavennettiin IV AK:n ylen leveää rintamaa suunnilleen puolella, joka toimenpide myöhempien tapahtumien valossa osoittautuikin välttämättömäksi.

Tulkoon kuitenkin vielä mainituksi, että Särkijärven asemasta luovuttiin 6. 12. Taistelun aikana katosi — ilmeisesti kaatuen muiden huomaamatta — Er.P 112:n komentaja, kapteeni L. Tilus, eikä hänen kohtalostaan koskaan ole saatu tietoa.

Kielitaito 60 tunnissa

Joko Te tunnette nimen Linguaphone? Linguaphone on tehokas, nykyaikainen tapa oppia vieraita kieliä. Opiskelkaa puoli tuntia päivittäin neljän kuukauden aikana — siis yhteensä 60 tuntia — ja saavutatte jo käytännöllisen kielitaidon, jolla tulee toimeen keskustelussa ulkomaalaisten kanssa. Käykää läpi koko Linguaphone-kurssi, ja omaatte varsin hyvän kielitaidon, joka myös työssä johtaa eteenpäinpäisyyn ja paremmille palkoille. Tämän ovat tuhannet henkilöt kokeneet ennen Teitä.

Mihin Linguaphonen tehokkuus perustuu?

Linguaphone-opiskelija oppii vieraan kielen "korvakuuloilta" aivan samoin kuin lapsena äidinkieltänsä. Hän kuuntelee moitteettomasti lausuttua puhetta äänilevyiltä, ja lisäksi hän katselee samaan aikaan vastaavaa tekstiä kurssikirjassaan sekä toistaa kuulemansa.

Virkistävä harrastus

Linguaphone-opiskelu on virkistävä ja kiehtova harrastus, johon innostuvat yhtä hyvin vasta-alkajat kuin aikaisemmin kieliä opiskelleet. Myös koululaiset se saa kiinnostumaan kielistä aivan uudella tavalla.

Ilmainen kokeilu

Linguaphone-opiston ohjelmaan sisältyy 34 eri kielikurssia. Kunkin kurssin saatte omaksenne edullisin vähittäismaksuehdoin.

Ennen ostopäätöstä voitte omakohtaisesti vakuuttaa Linguaphonen tehosta: pistäytykää opistossamme tai tilatkaa haluamanne kurssi viikon ajaksi kotiinne ilmaista koekuuntelua varten. Aluksi Teidän tarvitsee vain postittaa allaoleva kuponki — avoimessa kuoressa 10 markan merkillä.

LINGUAPHONE Helsinki, Fabianinkatu 23
Puh. 621 123

opisto

Lähettkää minulle ilmaiseksi upea, kuvitettu esittelykirjasenne, jossa on tilauskaavake ilmaista kokeilua varten.

Rouva:

Neiti:

Herra:

Osoite:

Lähinnä olen kiinnostunut kielestä.

N:o 868. Kansa Taisteli, huhtik. 58.

Onko tämä sittenkin totta — RAUHA?

Otteita kersantin sotapäiväkirjasta

”Vielä kello puoli yksitoista kaatui hevosmies korsun luona. Muutamaa minuuttia vailla yksitoista, ja vielä möyryivät tykit . . . Ja sitten — täysi hiljaisuus.”

MAJAILEMME metsikön laidassa olevassa talossa. Emme tiedä kenen vieraaksi olemme tunkeutuneet, sillä isäntäväki oli jo ennen tuloamme poistunut talostaan. He olivat ennen lähtöään siivonneet ja pudistaneet talonsa kuin vieraiden varalle. Meillä on hyvä sauna ja se on höyryynnyt kumpanakin yönä illasta aamuun. Kaikki ovat jo ehtineet kertaalleen kylpeä, mutta se on herkkua, jota mielihyvin nauttisi nyt useamminkin peräkkäin. Talon kellari on täynnä marjasäilykkeitä — mansikkaa, vadelmaa, viinimarjoja — kaikkea mahdollista. Tuntui rikolliselta ottaa niitä noin vain käyttöömmee, vaikka järki sanookin, että ne ovat vaarassa tuhoutua milloin tahansa käyttämättöminä.

Etulinjaan on matkaa 4—5 kilometriä. Siellä ovat asemassa prikaatimme II ja III pataljoona. Vihollinen on täällä pysytellyt rauhallisena, mutta hieman lännempänä Repolanjärven ja Kärstilänjärven kannaksella on käyty kovia taisteluita.

8. 3. 1940.

Lyhyeksi jäi reserviaika. Puoleltapäivin saimme ilmoituksen, että vihollinen on työntynyt rautatielle Talin aseman luona. Meidän oli heti miehitettävä sulkuasema pitkin Repolanjärven itärantaa rautatiehen asti.

Asema miehitettiin. Se on vain kartalta osoitettu viiva. Maastossa ei ole ennestään edes suksenlatuja. Mutta kranaattikuoppia oli ja uusia syntyi jatkuvasti. Kyyristelimme kivien kupeilla ja katselimme venäläisten marssia järven vastakkaista rantaa pitkin johtavalla tiellä. Kiiakarilla katsoen venäläisten touthut näkyivät hätkähdyttävän selvästi. Ylikersantti Potinkara sijoitti konekiväärijoukkueensa asemaan ja lasketteli neljällä kiväärillä muutamia voita järven taakse. Venäläisiä se ei näyttänyt häiritsevän, mutta me saimme heti perään heidän tervehdyksenään raskaan patterin ammuksia niskaamme.

Yöksi jätettiin asemaan vain yksi joukkue ja muut vietiin lepäämään valmistusvaiheeseen jääneeseen korsuun. Puolenyön aikaan tapahtuu vaihto ja sitten aamulla kaikki taas asemaan.

10. 3.

Eilen aloimme kaivaa asemia. Maasto on melkein yhtä kivirauniota. Vihollisen toiminta on kiihtynyt. Tänään se lähetti jo kaksi kertaa joukkojaan järven yli, komppanian verran kummallakin kertaa. En-

simmäinen yritys torjuttiin järven puoliväliin, mutta toisella kertaa heillä oli mukanaan panssarikilpiä, joita he työnsivät edellään suksien päällä. Näin he pääsivät lähelle rantaa, sillä kiväärin luoti ei pysynyt kilpipanssariin. Torjunta oli järjestettävä niin, että sivuilta ammuttiin kilpien taakse. Se tepsu ja kilpirivi jäi liikkumattomaksi.

13. 3.

Rauha. Se tuntuu uskomattomalta, mutta on totta. Kun pataljoonan lähetti aamulla toi ilmoituksen, että on solmittu rauha Moskovassa ja että kello yhdentoista jälkeen ei saa ampua laukaustakaan, vaikuttu ilmoitus lähinnä pilailulta. Venäläisten tykit jyrisivät entistään kiivaammin. Heidän jalkaväensä törmäili jäällä kuten eilenkin. Miehiä haavoittui. Vielä puoliyksitoista kaatui hevosmies rakenteilla olleen korsun luona. Ei — meitä on petetty. Muutama minuuttia vailla yksitoista ja vielä möyryivät tykit . . .

Ja sitten — täysi hiljaisuus. Yksinäinen viholliskone oli palaamassa omalle puolelleen. Läheisestä kuusesta tipahteli vesipisarointa, ja varpuspari sirkuteli kuusen oksalla . . .

Kohottaudutaan varovasti kuopista. Syytetään tupakka. Onko tämä sittenkin totta — rauha. Jäällä olleet venäläisetkin ovat nousseet kilpiensä takaa ja lumikuopistaan.

— Noinko lähellä ne jo olivat!

Venäläiset heiluttavat käsiään ja kohottelevat aseitaan. Kukaan ei vastaa heidän merkkeihinsä.

Sitten tulee uusi käsky. Viimeinen silmäys etumaastoon, reppu selkään ja äänettöminä lähdetään hiihtämään toimitusjoukkueen luokse. Siellä on väpeli laittanut kuormat valmiiksi ja hevoset valjaisiin. Siirrytään noin kilometrin päässä olleelle tielle. Soppa on valmis. Ruokaillaan. Saapuu uusia joukkoja. Herroja kulkee ohii. Pataljoonan komentajakin, jota ei ole nähty sitten Leipäsuolta lähdettyä. Odotetaan . . .

Tunnit kuluvat. Odotetaan yhä. Mitkä ovat rauhanehdot? Mihin tulee raja? Huhuja liikkuu. Joku tietää kertoa, että Viipuri, Käkisalmi ja Sortavala on jätettävä venäläisille — oli muka kuullut pataljoonan esikunnan radiosta Tannerin puheen. Kukaan ei usko. Syntyy vilkas väittely tiellä:

— Se ei nyt ainakaan ole totta. Puhut roskaa, mies!

Viimein tulee komppanianpäällikkö. Totta se on. Suunnilleen Uudenkaupunginrauhan raja. Kukaan ei puhu mitään. Ei sanan sanaa.

Ei kuulu käskyä ei komentoa. Päällikkö lähtee edellä, ja komppania lähtee hiihtämään hänen peräänsä.

Tullaan Karisalmelle ja majoitutaan samaan taloon, jossa majoilimme toista viikkoa sitten. Jokainen melkein kaatuu lattialle ja nukkuu.

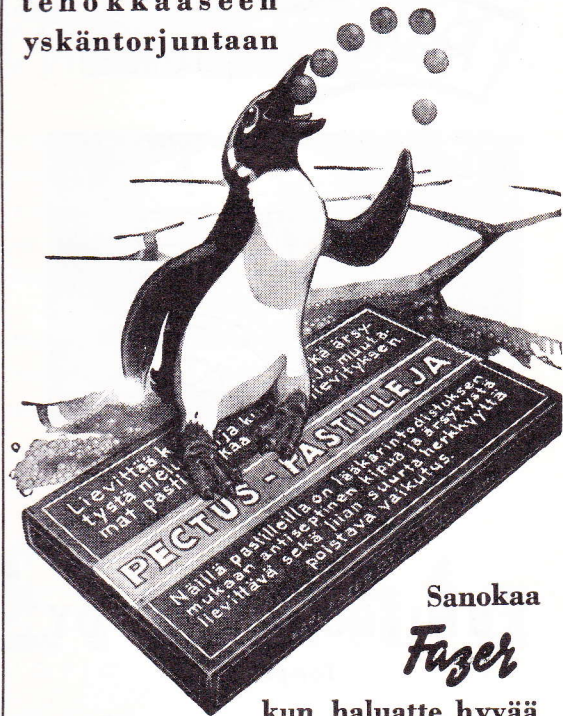
Ikkunoita ei peitetä. Lyhdyt palavat himmentämättöminä. Ei ole vartiomiestä oven edessä. On rauha.

Suomalaisen vaatetusteollisuuden
huipputasoa!

HELSINGIN LENINKITEHDAS
Kalevankatu 19

PECTUS
tehokkaaseen
yskäntorjuntaan

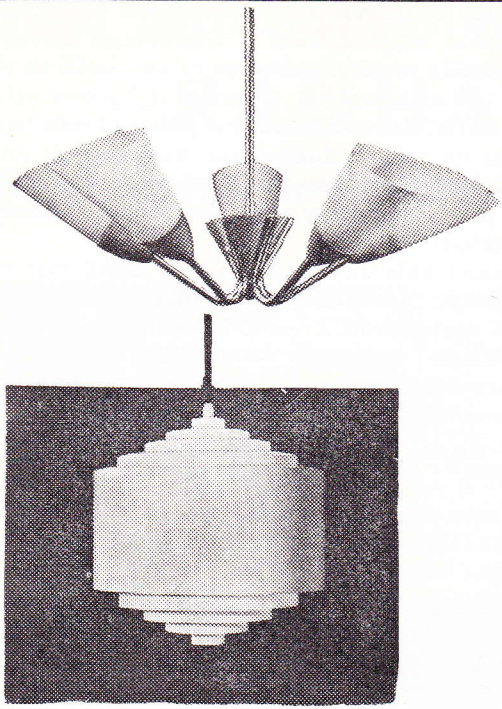
Sanokaa

Fazer

kun haluatte hyvää

Tammer Tehtaat Oy
TAMPERE

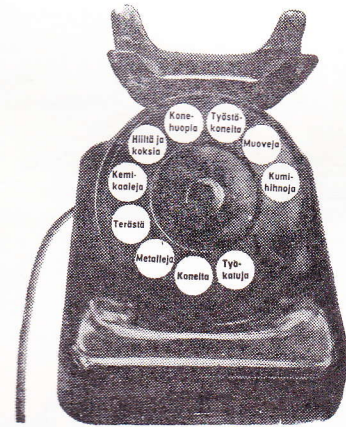

AA 43
Itsu Oy

NÄYTTELY
BULEVARDI 28.
PUHELIN 11 946.

Kaikissa hankinnoissanne
muistakaa
TELKO
— siellä langanpäässä
vastaavat asiantuntijat

Puh. 12271

PARA jalkine

— PARAS jalassa

KUMITEOLLISUUS OY
Tampere

KALLIOPORAKONEITA
VENEMOOTTOREITA

Tampereen Konepaja
Perustettu 1842

YHDISTYNEET
Villatehtaat O.Y.

Hevi oy

HELSINKI
Puh. vaihde 13844

Ensiluokan naisten pukimo

Myymä: Kaisaniemenk. 4

Tilaus- ja tukkuosastot: Vilhonkatu 6.

• **Eloranta-**
• **laisilla**
• *saaliiden*
• *pyyntiin*

Karjalan taitajien pauloittamat verkot — olkootpa sitten nailonlankaisia, yksikuituisia tai puuvillaisia — sekä muut maan- ja merenkuulut elorantalaiset ovat luotettavia tovereita kalalla ja erällä.

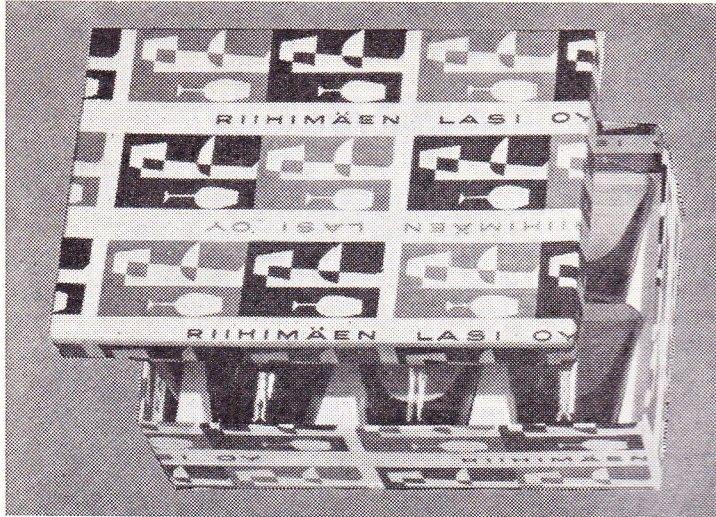
Monipuolisesta metsästys- ja kalastusvälinevalikoimastamme lähetämme hinta- ja myyntitiedot pyydettyä.

Metsästys- ja kalastustarvikkeiden erikoisliike

Eloranta
KUOPIO — OMA KESKUS 14841

P.S. Hardy'n lohiperhoja ja -vapoja pian saatavana.

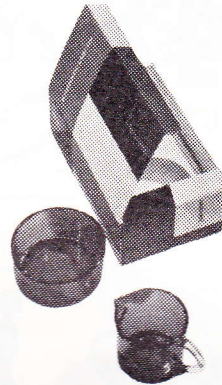
JOKA KODIN KÄYTTÖLASIA

Tekin suoritate silloin tällöin lasiostoksia — joskus lahjaksi, joskus tarpeen tullen oman astiaston täydennykseksi. Te haluatte kaunista, nykyajan tyyliin sopivaa talouslasia myös arkikäyttöön, sillä onhan kaupoissa nykyään valinnan varaa.

Nykyajan käyttölasille asetetaan entistä paljon suuremmat vaatimukset. Sen tulee olla kaunista, käytännöllistä ja kestävää sekä myös huokeaa.

E.m. vaatimusten lisäksi kiinnitetään Riihimäen talouslasin suunnittelussa huomiota mm. astioiden soveltuvuuteen muun astiaston yhteyteen sekä mahdollisuuteen käyttää astioita useampaan eri tarkoitukseen.

Puhallettu värillinen juomalasi 6 kpl pakkauksessa. Sopiva niin arki- kuin juhlapöytäänkin.

Nanny Stillin "Rosso" sarjaan kuuluva sokerikko-kermakko pakkaus.

Riihimäen Lasi Oy

PÄTEVÄÄ PUHETTA NAISELLE —

Pian pari vuosikymmentä olemme vireästi osoittaneet sanamme "ikinuorelle naiselle" — ja keskeisimmät tehtävämme suorittaneet juuri naisille kohdistetussa mainonnassa.

Kaiken meille kertyneen tiedon ja taidon olemme valmiit asettamaan käytettäväksenne, arvoisat liikemiehet, tämän päivän myyntiänne tukemaan.

Varatkaapa hetki aikaanne vilpittöntä neuvottelua varten kanssamme!

MAINOSTOIMISTO **ponsi oy** TURKU

Tulevaisuuden unelmia

Uran jos nyt valikoida saisi,
Uljas upseeriksi rupeaisi;
Annamari pienipalkkaiseksi
ryhtyy sairaanhoitajattareksi;
Pasi leipätehtaan kemistiksi
unelmoi — no, tiedättehän miksi?

VAASAN leipää

Maan vanhin puutarha-
siemenliike
Oy Helling Ab

Helsinki — Mikonkatu 11
Runeberginkatu 59

Kauppahuone
AUG. LIPSANEN
PORI

SATAKUNNAN LIIKENNE Oy

Porin mlk. — Puh. Pori 13 066 — 12 690

Suosittelee laajaa linja-auto-verkostoan
matkustavalle yleisölle.

PARHAAT ELOKUVAT —

REX **BIO-BIO** **ADAMS** BIO
MANNERH.TIE 24 MANNERHEIMV 5 EROTTAJA 15

— ADAMS-FILMIN TEATTEREISSA!

OLIHAN NIITÄ "TURKKEJA"

5. Divisioona marssi Talvisodan Summasta Viipurin kautta Lappeenrantaan. Tien varressa erään talon pihalla oli kasa Enso-pahvista tehtyjä ruumisarkkuja. Eräs jermu vilkaisi arkkukasaa ja sanoi itsekseen ääneen:

— Kas perkius, on noita Kajanterin turkkeja jäänyt vielä ylikin!

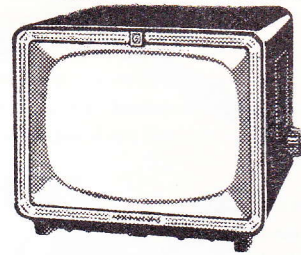
IISAKIN VASTAANOTOLLA AUNUKSEN NURMOILASSA

Lienee sillä lääkäriellä ollut muukin nimi kuin Iisakki. Sillä nimellä kuitenkin kutsuin häntä niin minä kuin muutkin. Vastaanottohuoneessaan oli iso joukko rokotukseen määrättyjä miehiä. Juttu kävi ja nauru raikui. Mutta nauru loppui lyhyeen, kun Iisakki törmäsi ovesta sisälle ja karjaisi haaransa levittäen:

— Mitä pirua te täällä nauratte?

— Hauskoille jutuille, herra majuri, tokaisi joku hätäpäissään.

— Kyllä te minulle edessä sanotte "herra majuri", mutta kun selkäni käännän, niin huudatte "senkin s-nan kenttäpullo", sanoi ja pyörähti takaisin vastaanottohuoneeseensa.

Hyvä TV- ostopaikka
URHEILU-TUONTI OY

Kaisaniemenk. 4. Puh. 626294
Helsingink. 9. Puh. 775205

Wiljo Byström & Co Oy
Oulu

Laivanselvitys-, rahtaus- ja huolintaliike
Kivihiltä, koksia ja antrasiittia
Hoitaa kaikkia alan tehtäviä

**Puu on turvamme
polttoaineenakin**

VAPO VALTIONRAUTATEIDEN
POLTTOAINETOIMISTO

**OSKEYHTIÖ
SYTYTIN**

**OSKEYHTIÖ
AMMUS**

RAUMA • PUELIN 1970

TÄMÄN NUMERON KIRJOITUKSET

Reino Lehväslaiho TIE AUKI!	Sivu 97
Bertil Heinrichs PELASTUS KUOLEMAN KYNNYKSELTÄ ..	102
Lauri M. Toiviainen YLI AVOIMEN JÄÄKENTÄN SUURSAA- REEN	104
Niilo Kenjakka TAISTELU RINTAMALINJAN TAKANA ..	108
Heikki Pohjanpää MASSAUINTIA VIIPURINLAHDELLA ..	112
Heikki Kuokkanen "HILJAA, POIKA, ÄLÄ HERMOSTU!" ..	115
Reino Kalervo NYT OLI ER.P10:n VUORO ISKEÄ	117
H. Kolehmainen ONKO TÄMÄ SITTEKIN TOTTA — RAUHA?	122

**VALMENTAKAA
AJOKKINNE
KEVÄTVIREESEEN**

union
huollossa

Jättäkää pätevien UNION-huoltomiesten tehtäväksi

**ÖLJYN VAIHTO
RENKAIDEN VAIHTO
ALUSTAN TARKASTUS
JÄÄHDYTTÄJÄNESTEEN
TALTEENOTTO jne.**

Tankkiin ATOMI premium-bensiiniä, ja niin on lähtö kohti kevättä huoletonta.

union
SUOMALAINEN AUTOHUOLTO

**MONIPUOLISTA TEOLLISUUTTA—
TUNNUSTETTUA TUKKUKAUPPAA**

VALMISTAMME—TOIMITAMME
PALVELEMME—NEUVOMME

Vaneria, rima- ja Sasmolevyä
H. SAASTAMOINEN Oy
Kuopio

Ensiluokkaisia HS-ovia ja HS-ikkunoita
SAASTAMOISEN Faneri Oy
Kuopio

Autoja, traktoreita, moottoripyöriä, varaosia, tarvikkeita, vene- ja laivadieleeitä, konttori- ja kotitalouskoneita

**AUTOLIIKE • KORJAAMO
HUOLTOASEMA • TELAKKA
SAASTAMOISEN AUTO OY
KUOPIO**

Siirtomaatavarat, Kangas- ja lyhyttavarat, Kemi-kaaliotuotteet, Maataloustarvikkeet, Taloustavarat, Myymäläkalusteet, Kaupallinen Neuvontaosasto

H. SAASTAMOINEN & POJAT OY
KUOPIO • JOENSUU • JYVÄSKYLÄ • KAJAANI

SAASTAMOISEN YHTIÖT
vanhoin perintein — uusin aattein

RI-LA

PARKETTI

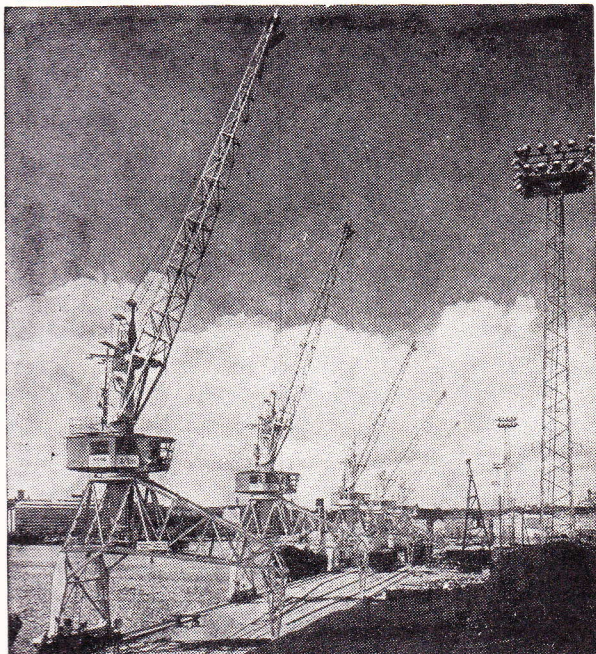
**KAUNIS
KESTÄVÄ
HELPPO HOITAA
HELPPO ASENTAA
EDULLINEN**

RI-LA parkettilauta muodostuu höylätyistä kuusi/mänty-rimoista ja niiden päälle suurjaksoliimauksella kiinnitetyistä pyökkiliuskoista. Laudan päät ja reunat ovat pontatut. *Mitat: leveys 144 mm, paksuus 24 mm, normaalipituus 2400 mm.* Betonialustaa käytettäessä on parketti edullisinta asentaa "uivana lattiana" hiekkakerroksen päälle.

RIIHIMÄEN SAHA O.Y.

RIIHIMÄKI — PUH. 3341

Myynti ja neuvonta Helsingissä:
Riihimäen Lautatarha puh. 62 73 53

**SATAMANOSTUREITA • HISSEJÄ
RULLAPORTAITA • SÄHKÖNOSTIMIA**

HISSITEHDAS

Helsinki • Haapaniemenkatu 6 • Puh. 70511

Huokea YLEISLIIMA ammatti- ja kotikäyttöön ERI KEEPER

— adhesiivinen*, kuivana värätön —

sopii puun, viilujen, korkkimattojen, kaakelien, seinä- ja katto-
laattojen, metallin, lasin, porsliinin, keramiikan y.m. liima-
miseen.

Lujuus erinomainen. Esim. mänty-
puun lujuus 90 kg/cm². ERI KEEPER
liimasauman murtolujuus koivu-
puulla yli 130 kg/cm². ERI KEEPER
sauma kestää kosteusvaihteluista
johtuvan puun "elämisen".

**KYSYKÄÄ ALAN
LIIKKEISTÄ.**

*Puoleensa vetävä

ERI KEEPER on huokea
30 x 150 mm tuubi ... 140:-
0,5 l tölkki 250:-
1 l tölkki 420:-

UUTUUS!

ERI-VINYL-KEEPER
muoviliima vinyylilaattojen,
muovilevyjen ja -kalvojen,
muovisten leikkikalujen y.m.
muoviesineiden liimauksiin.

Valmistaja: **ERI Oy** Helsinki, Keskuskatu 1, puh. 13150

ERI KEEPER ERI KEEPER ERI KEEPER ERI KEEPER

Karjakunnan makkaroiden on monia ilon aiheita

- lajivalikoima on monipuolinen
- laatu on aina ensiluokkaista
- niistä saa nopeasti aterioita
- ne ovat herkkua eväsvoileipiä päällä
- silloin tällöin tulee lisäksi mielen-
kiintoisia uutuusmakkaroita
- niistä pitävät sekä lapset että aikuiset
- ne suovat perheenmännille vapaa-aikaa

Noin 80 valmistamastamme makkaralaadusta riit-
tää Teillekin makuanne ja kukkaroanne vastaava
herkkupala. Tehkää valintanne jossakin myymä-
lässämme tai lähimmässä jäsenosuuskaupassamme.

Karjakunta

JOUTSENO
HACKMAN & CO
SÄRAMERI EERIK
0546/0/8 KT

- kii
- ei t
- on kimmoisaa
- ohennettavissa vedellä
- ei vanhene
- pitää varmasti

